

„DnB Latvijas barometra” apraksts

„DnB Latvijas barometrs” ir Latvijas iedzīvotāju noskaņojuma, viedokļu un attieksmes pret dažādiem sociāliem, ekonomiskiem u.c. jautājumiem pētījums, kurš ietver arī dažādu sfēru pazīstamu ekspertu vērtējumu un cēloņsakarību analīzi.

„DnB Latvijas barometrs” tiek veidots katru mēnesi, un tajā tiek pētītas konkrētā brīža aktuālākās norises. Paralēli katrā no aptaujām sabiedrībai tiek uzdots arī indikatoru jautājumu kopums, kas norāda uz vispārējā sabiedrības noskaņojuma izmaiņām.

Dati tiek iegūti SKDS Latvijas pastāvīgo iedzīvotāju aptaujā, veicot tiešās intervijas respondentu dzīves vietās. Ar stratificētās nejaušās izlases metodi katru mēnesi tiek aptaujāti ne mazāk kā 1000 respondenti vecumā no 18 līdz 74 gadiem visā Latvijā. Izlase ir reprezentatīva attiecībā pret ģenerālo kopumu. Pētījuma statistiskā kļūda kopējiem atbilžu sadalījumiem nepārsniedz + / - 3% robežas.

„DnB Latvijas barometra” Nr.42 saturs rādītājs

Informācija par „DnB Latvijas barometru”

I DAĻA - INDIKATORI

Kopējais sabiedrības noskaņojums.....	3
Tagadnes un nākotnes vērtējums	3
Kopējās situācijas attīstības vērtējums	4
Latvijas ekonomikas stāvokļa vērtējums	4
Ģimenes materiālā stāvokļa vērtējums	6
Iespēju atrast darbu vērtējums	7
Valdības darba vērtējums.....	7

II EKSPERTU KOMENTĀRI PAR INDIKATORIEM

Indars Aščuks, Margarita Dunska, Arnis Kaktiņš, Pēteris Krīgers, Prof. Gundars Ķeniņš – Kings, Ģirts Rungainis, Pēteris Strautiņš, Inna Šteinbuka, Aija Žīgure

III DAĻA – EKONOMISKĀ KRĪZE

Uzskati par krīzes, nepareizas attīstības iemesliem	
Uzskati par iespējamo rīcību krīzes novēršanai, situācijas uzlabošanai	
Krīzes pozitīvie aspekti.....	

IV DAĻA –EKSPERTU KOMENTĀRI PAR EKONOMISKO KRĪZI

Indars Aščuks, Margarita Dunska, Arnis Kaktiņš, Valts Kalniņš, Pēteris Krīgers, Prof. Gundars Ķeniņš – Kings, Ģirts Rungainis, Klāvs Sedlenieks, Inna Šteinbuka

PIELIKUMI

Aptaujas tehniskā informācija	
Aptaujā izmantotā anketa	

„DnB Latvijas barometra” Nr.42 vajadzībām veiktās aptaujas tehniskā informācija

Aptaujas dati iegūti pētījumu centra SKDS Latvijas pastāvīgo iedzīvotāju aptaujā, laika posmā no 14.10.2011. līdz 30.10.2011. Ar stratificētās nejaušās izlases metodi, veicot tiešās intervijas respondentu dzīves vietās, tika aptaujāts 1001 respondents vecumā no 18 līdz 74 gadiem visā Latvijā.

I DAĻA – INDIKATORI

„DNB Latvijas barometra” Nr.41 galvenie rezultāti

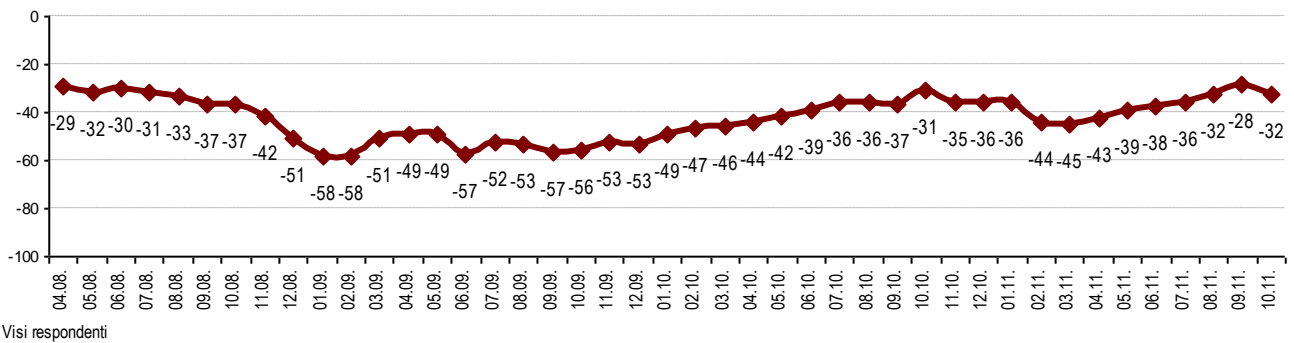
Apkopojot „DNB Latvijas barometra” Nr.42 rezultātus, jāsecina, ka iedzīvotāju noskaņojuma uzlabošanās, kas bija raksturīga 2011.gada pirmajā pusē, ir apstājusies. Sabiedrības Kopējā noskaņojuma indekss oktobrī, salīdzinot ar septembri, samazinājies no -28 līdz -32. Salīdzinoši straujāks (par 6 punktiem) kritums noticis vērtējot nākotni, bet nedaudz pesimistiskāks oktobrī bijis arī tagadnes vērtējums (kritums par 3 punktiem). Tāpat kopumā kritiskāki vērtējumi oktobrī, salīdzinot ar septembri, sniegti arī par lielāko daļu atsevišķo indikatoru (izņēmums ir pašreizējā ģimenes materiālā stāvokļa vērtējums, kas nav būtiski mainījies). Būtiskāka attieksmes pasliktināšanās vērojama, analizējot ekonomikas stāvokļa attīstības prognozes (indekss krities par 10 punktiem) un valdības darba vērtējumu (kritums par 6 punktiem).

Jāatgādina, ka arī pagājušā gada rudenī pēc 10.Saeimas vēlēšanām iedzīvotāju noskaņojumā bija vērojamas līdzīgas izmaiņas. Priekšvēlēšanu laikā un vēlēšanu mēnesī iedzīvotāju noskaņojums bija uzlabojies (pie tam – pirms 11.Saeimas vēlēšanām kāpums bija lielāks), savukārt jau neilgi pēc vēlēšanām notika noskaņojuma pasliktināšanās.

- Vērtējot **kopējās situācijas attīstību** valstī, 2011.gada oktobrī, salīdzinot ar septembri, aptaujātie biežāk atturējušies sniegt noteiktu vērtējumu, atzīmējot atbildi „*grūti pateikt*” (septembrī: 16%, oktobrī: 21%): gan to, ka situācija attīstās pareizā, gan to, ka nepareizā virzienā, aptaujātie oktobrī atzīmēja nedaudz retāk.
- 2011.gada oktobrī pirmo reizi kopš 2011.gada marta notikusi attieksmes pasliktināšanās, vērtējot Latvijas **pašreizējo ekonomikas stāvokli**: lai arī atzinīgo vērtējumu īpatsvars nav būtiski samazinājies, aptaujātie biežāk teikuši, ka stāvoklis ir „*loti slikts*” (septembrī: 27%, oktobrī: 31%). Nedaudz kritiskāk nekā oktobrī vērtētas arī **ekonomikas stāvokļa izmaiņas**: ja septembrī to, ka stāvoklis pasliktinās, minēja 27% aptaujāto, tad oktobrī tā domāja 31%. Salīdzinoši straujāks pesimisma kāpums noticis, **prognozējot ekonomikas stāvokli pēc gada**. Oktobrī, salīdzinot ar septembri, samazinājies optimistisko prognožu īpatsvars (septembrī: 23%, oktobrī: 18%), un palielinājies kritisko (septembrī: 15%, oktobrī: 26%).
- Aptaujāto vērtējums ģimenes **pašreizējam materiālajam stāvoklim** oktobrī, salīdzinot ar septembri, nav būtiski mainījies. Nedaudz pieaudzis to aptaujāto īpatsvars, kas ģimenes materiālo stāvokli uzskata par viduvēju (septembrī: 48%, oktobrī: 50%). Savukārt, prognozējot **ģimenes materiālā stāvokļa izmaiņas turpmākā gada laikā**, iedzīvotāji savos vērtējumos kļuvuši nedaudz kritiskāki. Ja septembrī atzinīgas atbildes tika sniegtas nedaudz biežāk (20%) nekā kritiskas (17%), tad oktobrī pesimistiskas prognozes atkal minētas biežāk (18%) nekā optimistiskas (16%).
- Pēc nelielas uzlabošanās kopš 2011.gada maija, oktobrī aptaujāto vērtējums **iespējām Latvijā atrast labu darbu**, atkal ir nedaudz pasliktinājies: oktobrī biežāk atzīmēts, ka iespējas ir „*loti sliktas*” (septembrī: 38%, oktobrī: 41%).
- Lielāka neapmierinātība oktobrī pausta arī ar **valdības darbu**. Ja septembrī to, ka ar valdības darbu ir „*pilnībā neapmierināti*”, minēja 33% iedzīvotāju, tad oktobrī tā teica 42%. Tiesa, oktobrī ir samazinājies atbildes „*drīzāk neapmierināts*” biežums (septembrī: 47%, oktobrī: 38%).

Kopējais sabiedrības noskaņojums

Kopējā noskaņojuma INDEKSS

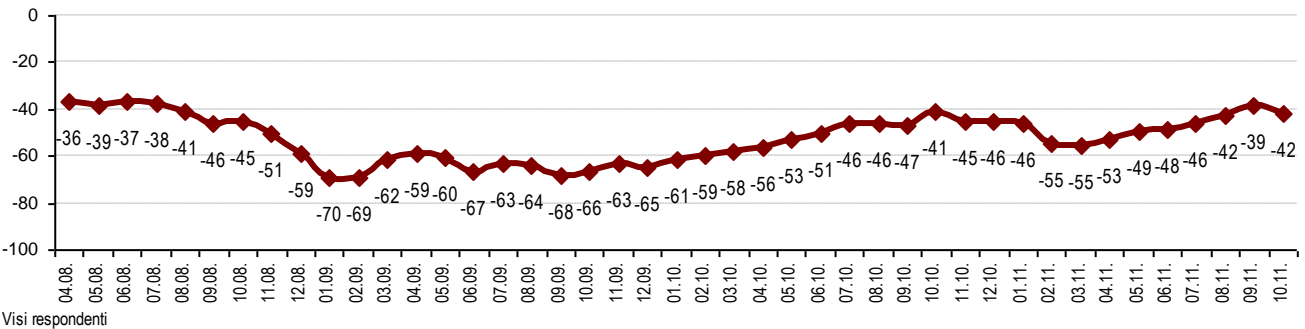

Visi respondenti

Kā liecina „DNB Latvijas barometra” Nr.42 dati, pēc kāpuma, kas notika no 2011.gada marta līdz septembrim, oktobrī kopējais sabiedrības noskaņojums ir pasliktinājies: ja septembrī Kopējā noskaņojuma indekss bija -28, tad oktobrī tas, tāpat kā augustā, ir -32.

Tagadnes un nākotnes vērtējums

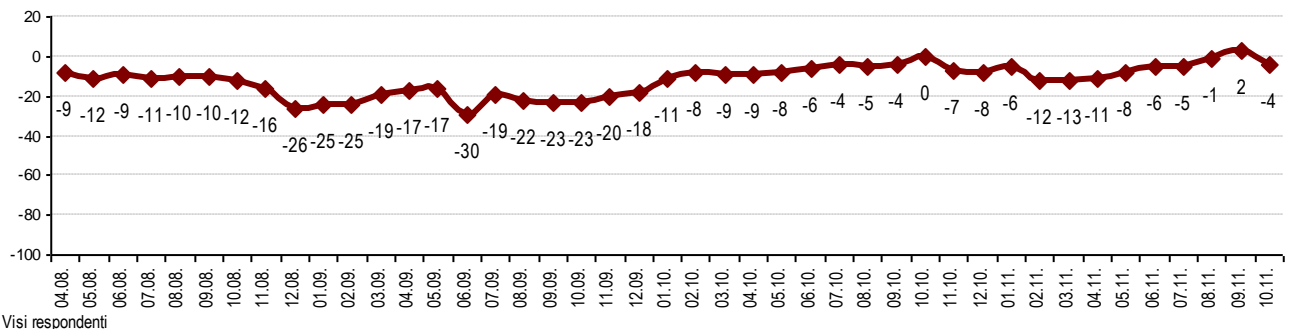
Tagadnes vērtējuma INDEKSS

Visi respondenti

Iedzīvotāju vērtējums pašreizējai situācijai valstī 2011.gada oktobrī (-42), salīdzinot ar septembri (-39), kļuvis nedaudz kritiskāks, un ir apstājies iepriekš (kopš 2011.gada marta) novērotā attieksmes uzlabošanās.

Nākotnes vērtējuma INDEKSS

Visi respondenti

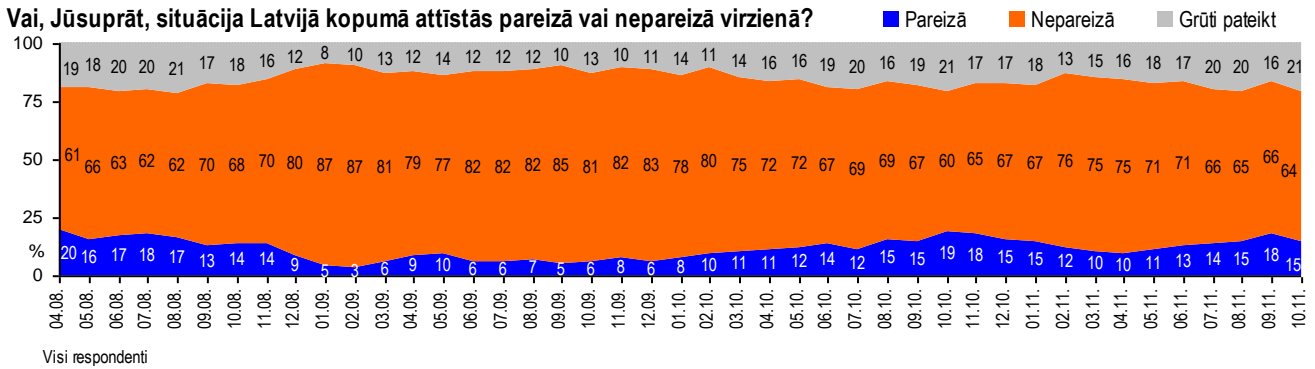
2011.gada oktobrī, atšķirībā no septembra, kad Nākotnes vērtējuma indekss bija +2, pesimistiskas nākotnes prognozes atkal sniegtas biežāk nekā optimistiskas, t.i. indekss atkal kļuvis negatīvs (-4).

Kopējā noskaņojuma indekss ir aprēķināts, balstoties uz „DNB Latvijas barometrā” iegūtajiem rādītājiem par iedzīvotāju attieksmi pret kopējo situāciju Latvijā, valdības darbu, ekonomikas stāvokli un tā attīstības tendencēm, darba iespējām, kā arī iedzīvotāju materiālā stāvokļa pašvērtējumu. Kopējā noskaņojuma indekss ir iegūts no 8 apakšindeksiem, kas detalizētāk analizēti tālāk materiālā. Indekss var svārstīties no +100 (visi vērtējumi pozitīvi) līdz -100 (visi vērtējumi negatīvi).

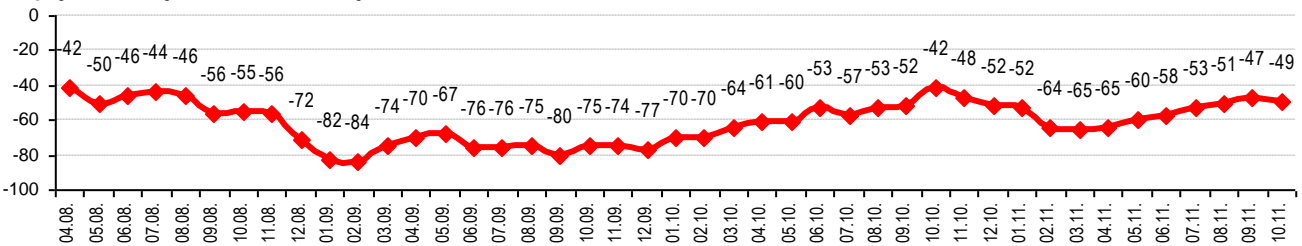
Tagadnes vērtējuma indekss tiek aprēķināts kā vidējais rādītājs no 6 apakšindeksiem (kopējās situācijas attīstības vērtējuma, pašreizējā ekonomikas stāvokļa vērtējuma, ekonomikas stāvokļa izmaiņu virziena, pašreizējā ģimenes materiālā stāvokļa vērtējuma, darba izredžu vērtējuma un valdības darba vērtējuma indekss).

Nākotnes vērtējuma indekss tiek aprēķināts kā vidējais rādītājs no 2 apakšindeksiem (Latvijas ekonomikas stāvokļa attīstības prognozes un ģimenes materiālā stāvokļa attīstības prognozes).

Kopējās situācijas attīstības vērtējums

Kopējās situācijas attīstības vērtējuma INDEKSS

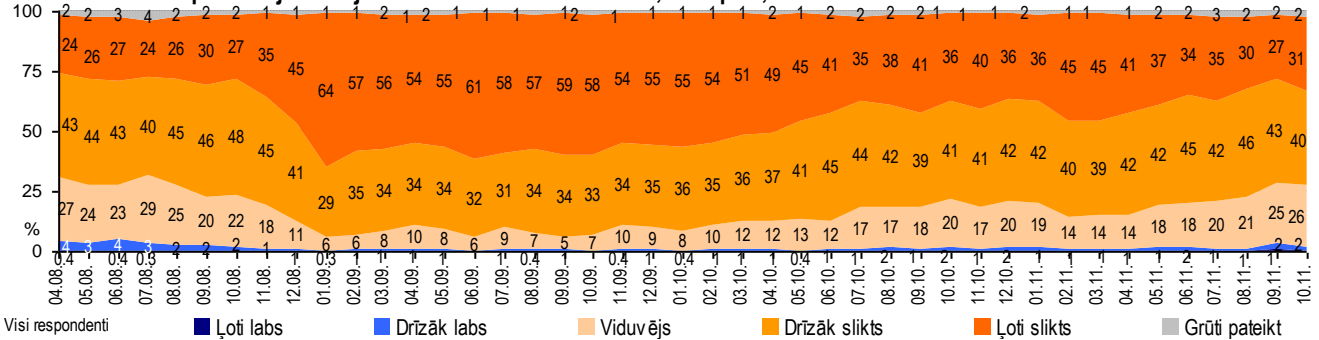

Vērtējot kopējās situācijas attīstību valstī, 2011.gada oktobrī, salīdzinot ar septembri, iedzīvotāji nedaudz retāk teikuši gan to, ka situācija attīstās pareizi (septembrī: 18%, oktobrī: 15%), gan to, ka nepareizi (septembrī: 66%, oktobrī: 64%), bet biežāk atzīmēja, ka viņiem ir grūti novērtēt situācijas attīstību (septembrī: 16%, oktobrī: 21%).

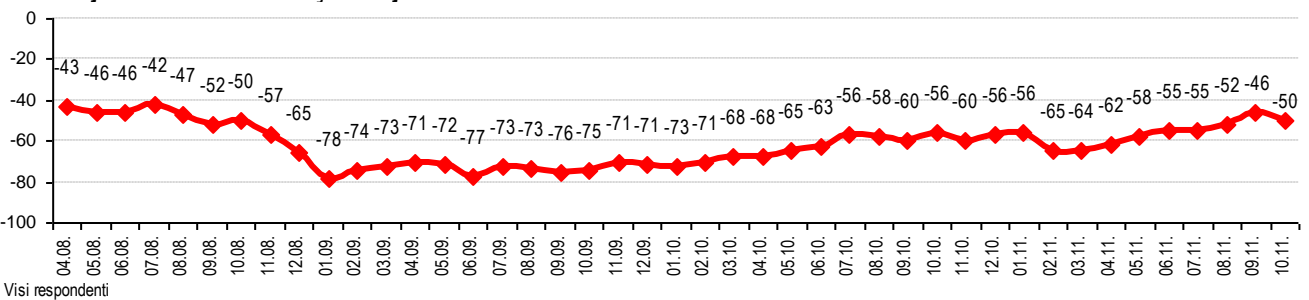
Latvijas ekonomikas stāvokļa vērtējums

Pašreizējā Latvijas ekonomiskā stāvokļa vērtējums

Kā Jūs novērtētu pašreizējo Latvijas ekonomikas stāvokli? Vai, Jūsuprāt, tas ir...

Pašreizējā ekonomikas stāvokļa vērtējuma INDEKSS

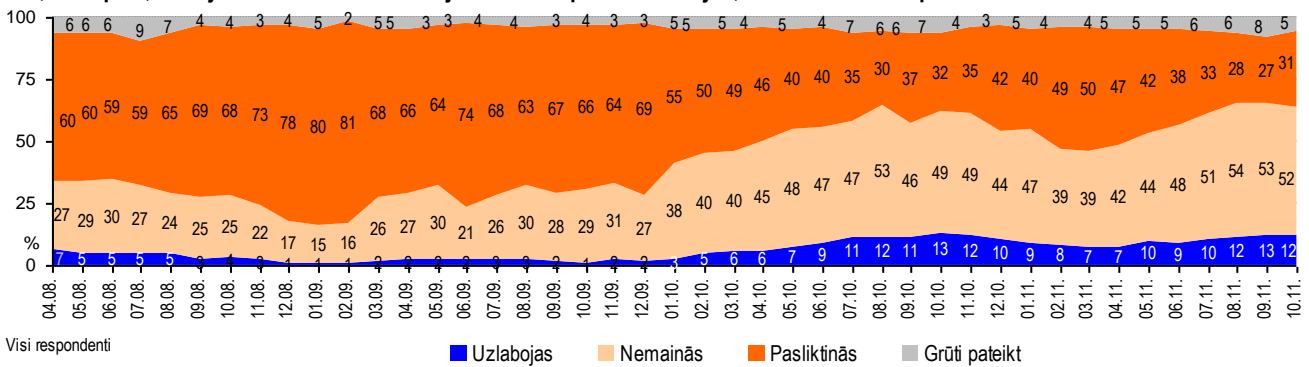

Lai arī, vērtējot pašreizējo ekonomisko situāciju valstī, 2011.gada septembrī kritiskas atbildes („drīzāk slikts” un „ļoti slikts”) joprojām sniegtas nedaudz retāk nekā 2011.gada pirmajā pusē, šomēnes (31%), salīdzinot ar septembri (27%), palielinājies galēji kritisko („ļoti slikts”) vērtējumu īpatsvars. Tiesa, to, ka stāvoklis ir „drīzāk slikts” oktobrī (40%) aptaujātie teikuši nedaudz retāk nekā septembrī (43%).

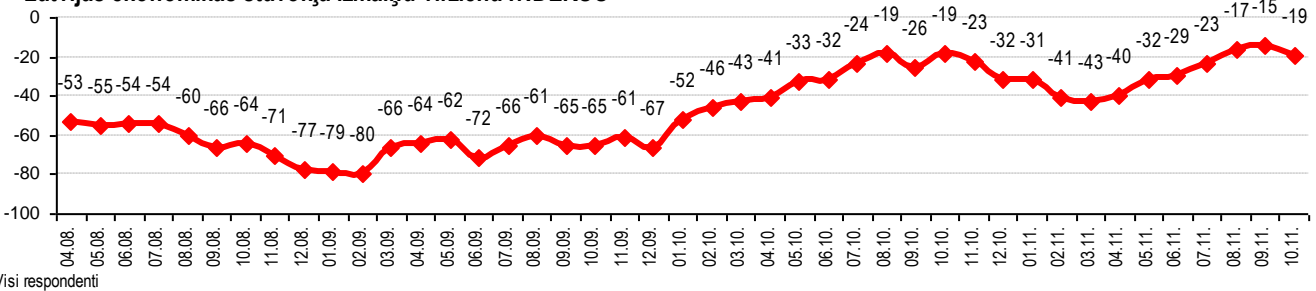
Apakšindeksi atspoguļo pozitīvo un negatīvo vērtējumu īpatsvaru starpību, kur daļēji pozitīvo/negatīvo vērtējumu minēšanas biežums (%) ir reizināts ar koeficientu 0.5, bet pilnībā pozitīvo/negatīvo vērtējumu minēšanas biežums - ar koeficientu 1. Līdz ar to indekss var svārstīties robežās no +100 līdz -100.

Latvijas ekonomikas stāvokļa izmaiņu virziens

Vai, Jūsuprāt, Latvijas ekonomikas situācija šobrīd kopumā uzlabojas, nemainās vai arī pasliktinās?

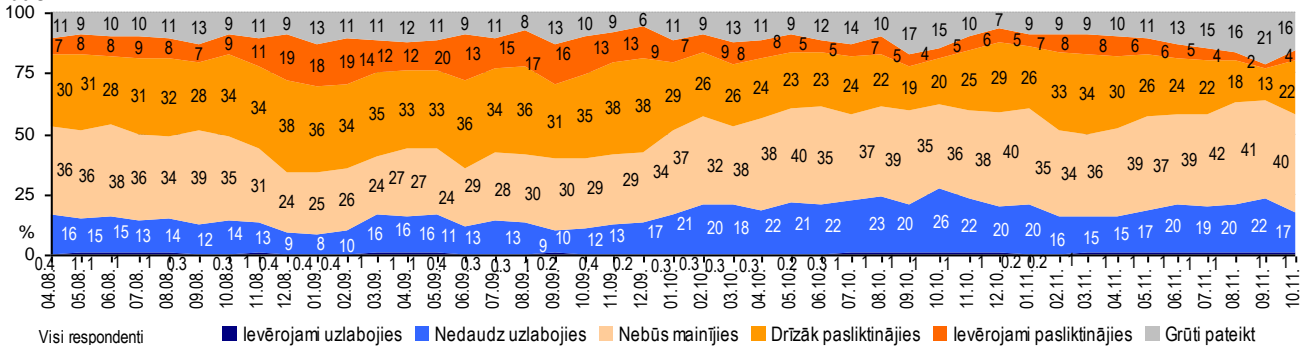
Latvijas ekonomikas stāvokļa izmaiņu virziena INDEKSS

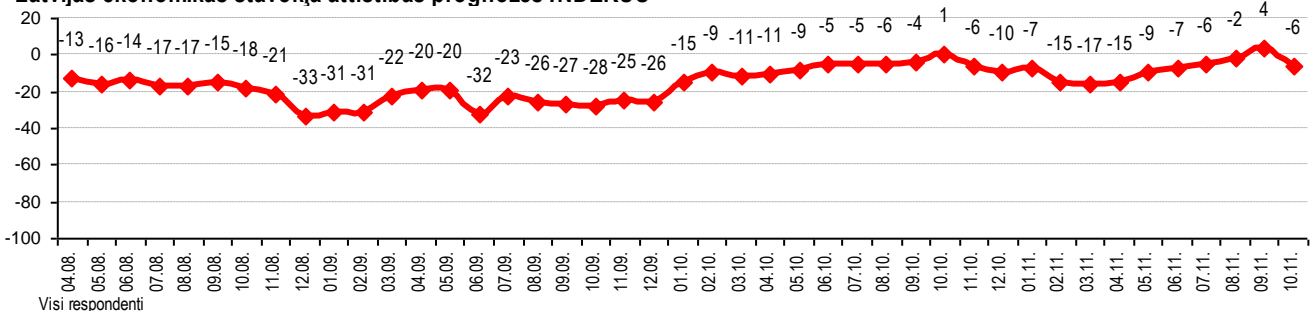
Vērtējot Latvijas ekonomikas stāvokļa izmaiņu virzienu, 2011.gada oktobrī pirmo reizi kopš 2011.gada marta atkal pieaudzis kritisko atbilžu īpatsvars: oktobrī (31%) iedzīvotāji nedaudz biežāk nekā augustā (28%) un septembrī (27%), teikuši, ka ekonomiskā situācija Latvijā pasliktinās.

Latvijas ekonomikas stāvokļa attīstības prognoze

Domājot par Latvijas ekonomikas stāvokli pēc 12 mēnešiem, vai, salīdzinot ar pašreizējo situāciju, tas, Jūsuprāt, visdrīzāk būs...

Latvijas ekonomikas stāvokļa attīstības prognozes INDEKSS

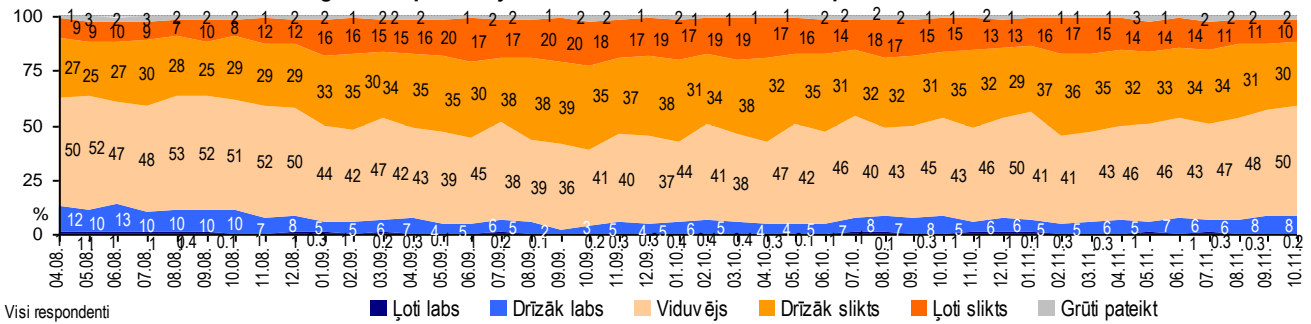

Oktobrī pesimistiskākas kļuvas arī iedzīvotāju prognozes tam, kā ekonomikas situācija varētu attīstīties turpmākā gada laikā: atšķirībā no septembra, šomēnes kritiskas prognozes (26%) atkal sniegtas biežāk nekā atzinīgas (18%) (septembrī attiecīgi 15% kritisko prognožu un 23% - atzinīgo).

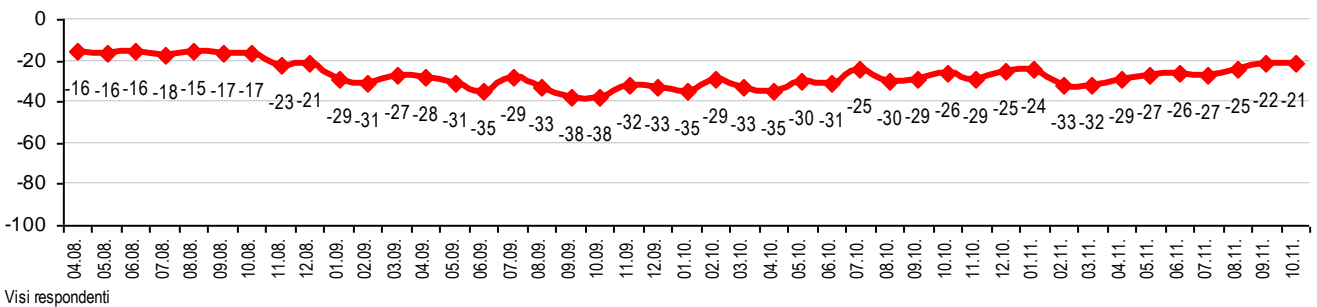
Ģimenes materiālā stāvokļa vērtējums

Pašreizējā ģimenes materiālā stāvokļa vērtējums

Kā Jūs novērtētu savu/ savas ģimenes pašreizējo finansiālo stāvokli? Vai, Jūsaprāt, tas ir...

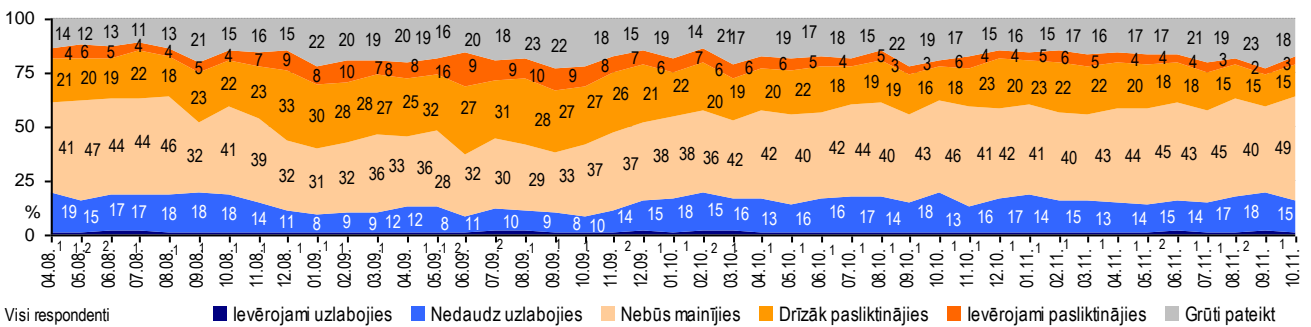
Pašreizējā ģimenes materiālā stāvokļa vērtējuma INDEKSS

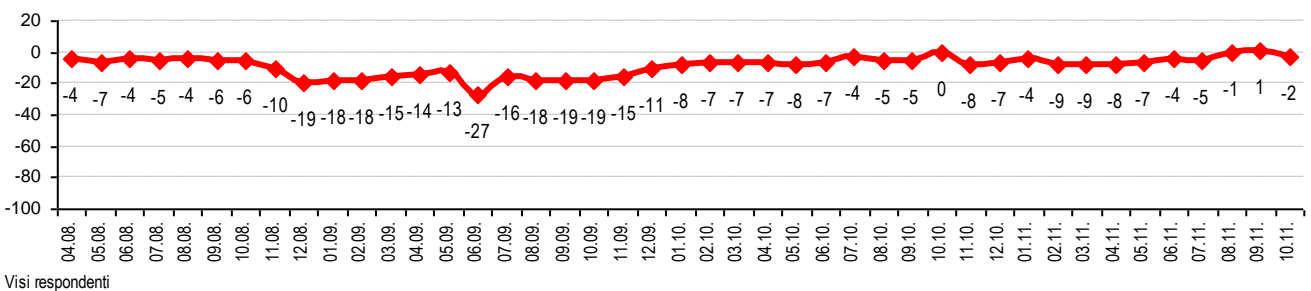
Aptaujāto uzskati par viņu ģimenes pašreizējo finansiālo stāvokli oktobrī, salīdzinot ar septembri, nav būtiski mainījušies un vērtējums joprojām ir kopumā nedaudz mazāk kritisks nekā 2011.gada pirmajā pusē. Tiesa, negatīvi vērtējumi joprojām sniegti ievērojami biežāk (40%, septembrī: 42%) nekā pozitīvi (8%, septembrī arī 8%).

Ģimenes materiālā stāvokļa attīstības prognoze

Domājot par Jūsu un Jūsu ģimenes materiālo stāvokli pēc 12 mēnešiem, vai, salīdzinot ar pašreizējo situāciju, tas, Jūsaprāt, visdrīzāk būs...

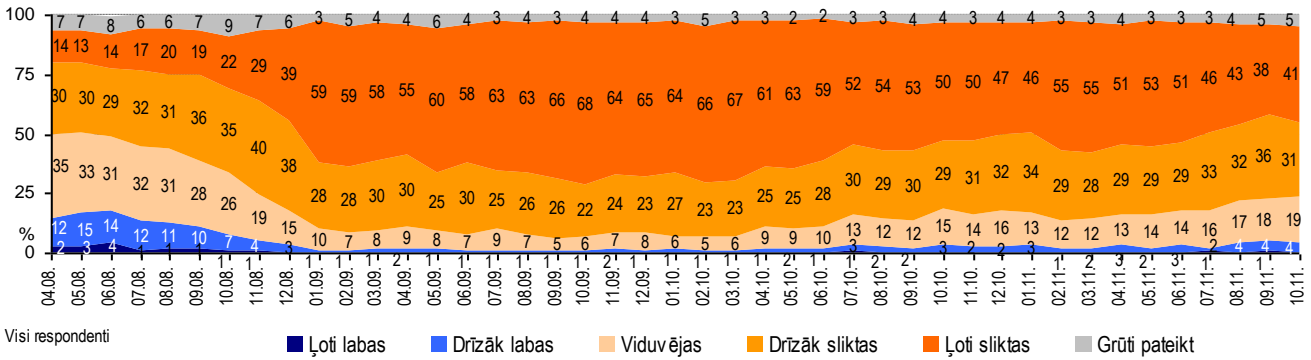
Ģimenes materiālā stāvokļa attīstības prognozes INDEKSS

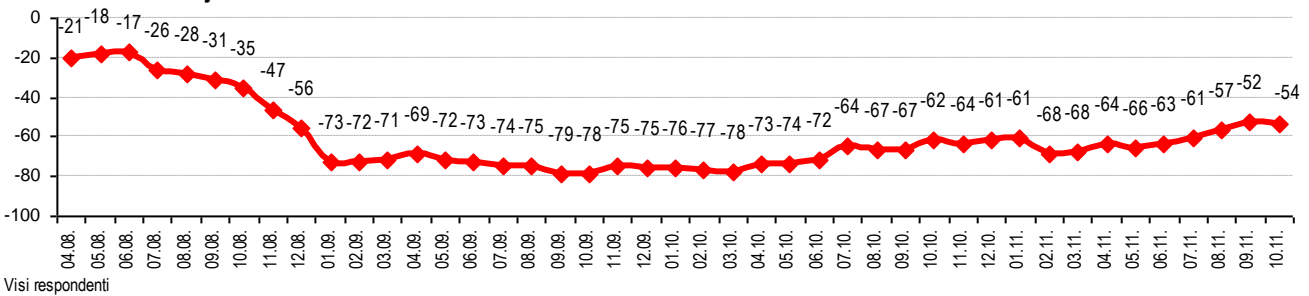
Savukārt ģimenes materiālā stāvokļa attīstības prognozes oktobrī, salīdzinot ar septembri, kļuvas nedaudz kritiskākas. Aptaujātie nedaudz retāk izteikuši atzinīgas prognozes (septembrī: 20%, oktobrī: 16%), līdz ar to kritisko atbilžu īpatsvars (18%) oktobrī atkal pārsniedz atzinīgo (16%). Jāatzīmē gan, ka visbiežāk aptaujātie teikuši, ka situācija pēc gada nebūs mainījies, pie tam, salīdzinot ar septembri, šīs atbildes minēšanas biežums ir pieaudzis (septembrī: 40%, oktobrī: 49%).

Iespēja atrast darbu vērtējums

Kādas, Jūsuprāt, šobrīd kopumā ir iespējas Latvijā atrast labu darbu? Vai, Jūsuprāt, tās ir...

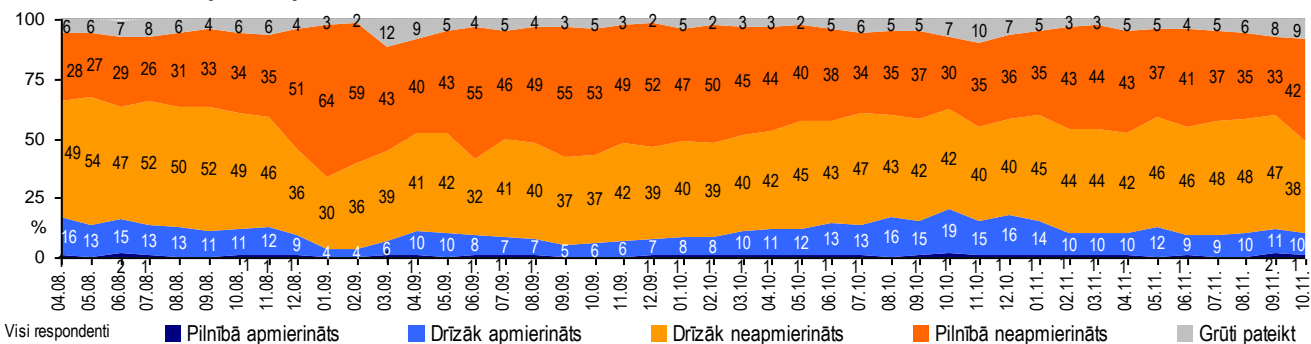
Darba izredžu vērtējuma INDEKSS

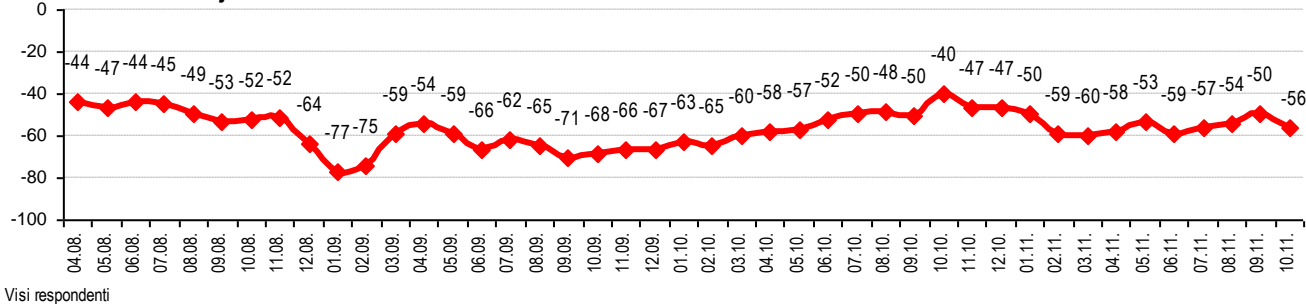
Kā liecina oktobra pētījuma dati, aptaujāto vērtējums iespējām Latvijā atrast labu darbu, salīdzinot ar septembri, atkal kļuvis nedaudz kritiskāks: lai arī kopumā kritisko atbilžu („drīzāk sliktas” un „ļoti sliktas”) īpatsvars ir pat samazinājies (septembrī: 74%, oktobrī: 72%), oktobrī ir palielinājies atbildes „ļoti sliktas” minēšanas biežums (septembrī: 38%, oktobrī: 41%).

Valdības darba vērtējums

Kā Jūs šobrīd vērtējat Latvijas valdības darbu? Vai Jūs ar to esat...

Valdības darba vērtējuma INDEKSS

Lūgti raksturot savu attieksmi pret valdības darbu, iedzīvotāji 2011.gada oktobrī biežāk teikuši, ka ir ar to „pilnībā neapmierināti” (septembrī: 33%, oktobrī: 42%). Tiesa, kopējais kritisko atbilžu („drīzāk neapmierināts” un „ļoti neapmierināts”) īpatsvars nav būtiski mainījies (80% gan septembrī, gan oktobrī) tāpēc, ka oktobrī iedzīvotāji retāk atzīmējuši atbildi „drīzāk neapmierināts” (septembrī: 47%, oktobrī: 38%).

II DAĻA – EKSPERTU KOMENTĀRI PAR INDIKATORIEM

Indars Aščuks, Latvijas Centrālā depozitārija valdes priekšsēdētājs

Kritumu iedzīvotāju noskaņojumos galvenokārt var saistīt ar politiskās situācijas attīstību Latvijā. Papildus jāņem vērā arī plaši izskanējušī informācija par nedienām Eiropas dienvidu reģiona valstīs un tā saukto gaidāmo nākamo krīzes vilni. Ne velti bažas par sliktu ekonomisko attīstību ir pāršalkušas visu pasauli, un vadošie ekonomikas *guru* lauza galvas par labākajām zālēm Eiropas un Amerikas Savienoto Valstu tautsaimniecību atveseļošanai. Grūti laiki pasaulē nesola arī vieglas dienas Latvijai.

Vērtējums par valdības darbu, kas ir ievērojami pasliktinājies, šoreiz tomēr ir mazāk vērā ņemams rādītājs - oktobrī vecā valdība jau faktiski bija prom, bet jaunā darbu uzsāka tikai pēdējās mēneša dienās. Turklāt valdības veidošanas process Saeimā, kura laikā bija vērojama pāriešana no viena koalīcijas modeļa uz otru un citas kolīzijas, noteikti samazināja iedzīvotāju pozitīvās cerības, kas iepriekš tika saistītas ar jauno parlamentu un gaidāmo valdību.

Margarita Dunska, Dr.oec., Latvijas Universitātes Ekonomikas un vadības fakultātes asociētā profesore

„DNB Latvijas barometra” oktobra pētījumu rezultāti skaidri iezīmē noteiktas tendences Latvijas iedzīvotāju noskaņojumā attiecībā uz norisēm sabiedrībā un ekonomikā. Kopš šis pētījums tiek veikts, notikušas jau divas Saeimas vēlēšanas, un abos gadījumos noskaņojums pirms vēlēšanām un pēc tām piedzīvojis ļoti līdzīgas svārstības. Jāsecina, ka vēlēšanas varētu būt viens no nozīmīgākajiem cilvēku attieksmi ietekmējošajiem faktoriem. Pirms vēlēšanām cilvēki ir zināmā eiforijā: cer uz jaunām pārmaiņām (turklāt ātrām!), cer, ka pie varas tiks jauni spēki, kas visu vērsīs par labu (sevišķi spilgti tas bija vērojams tieši pēdējo – ārkārtas vēlēšanu – kontekstā). Tomēr vēlēšanu rezultāti izrādās citādāki, eiforija beidzas, cerības ir pieviltas, visi ir vīlušies – jāatgriežas savā ierastajā ikdienā, kur viss ir slikti un vairs neviens un nekas nevar palīdzēt.

Pēcvēlēšanu „DNB Latvijas barometra” oktobra pētījuma rezultātu pasliktināšanos daudzi eksperti noteikti paredzēja. Piemēram, komentējot iepriekšējos pētījumus, pati esmu kļūdījies tikai iedzīvotāju kopējā noskaņojuma indeksa krituma prognozē. Varēja sagaidīt, ka tomēr vilšanās pēc vēlēšanām nebūs tik liela, kā to uzrāda pētījuma dati. Kopējais indekss samazinājies par 6 punktiem (tas ir daudz), attiecīgi no -28, kas bija labākais rādītājs kopš tiek veikti „DNB Latvijas barometra” pētījumi, līdz -32 punktiem. Iedzīvotāju vērtējumi pasliktinājušies praktiski visos indikatoros. Turklāt vērojams interesants fakts – vairāk aptaujāto nekā iepriekš atbildējuši, ka viņiem ir grūti novērtēt situāciju. Acīmredzot tas arī saistīts ar vēlēšanu rezultātiem. Iespējams, šiem cilvēkiem nepieciešams papildu laiks, lai apjaustu, ko jaunā situācija nozīmē, saprastu, vai tā kaut ko būtiski maina vai nē. Katrā ziņā arī turpmāk vēlēšanas un to gaidīšana jāuzlūko kā nopietns faktors sabiedrības vispārējā noskaņojuma veidošanā.

Arnis Kaktiņš, tirgus un sabiedriskās domas pētījumu centra „SKDS” direktors

Kā jau to varēja sagaidīt, ārkārtas Saeimas vēlēšanas un to iznākums ir atstājis iespaidu arī uz iedzīvotāju noskaņojumu jaunākajā „DNB Latvijas barometra” pētījumā. Taču atšķirībā no pagājušā gada oktobra, kad pēc 10. Saeimas vēlēšanām uz vienu mēnesi piedzīvojām nelielu optimisma pieaugumu, 11. Saeimas vēlēšanu iznākums uzreiz ir nesis pesimisma uzplūdus. Iedzīvotāju kopējā noskaņojuma indekss mēneša laikā nokrities par 4 punktiem (no -28 līdz -32). Zīmīgi, ka kopš iepriekšējā pētījuma pasliktinājušies teju visi noskaņojumu apakšindeksi, bet jo īpaši tie, kas saistīti ar nākotnes vērtējumiem. Attiecīgi - Latvijas ekonomikas stāvokļa attīstības prognozes indekss samazinājies par 10 punktiem, bet ģimenes materiālā stāvokļa attīstības indekss nokrities par 3 punktiem. Minētie iedzīvotāju vērtējumi pēc īsa optimisma mirkļa septembrī atkal jau atgriezušies pesimisma zonā.

Cēlonis šādām sabiedrības noskaņojuma izmaiņām ir skaidrs un īpaši nepārsteidz. Viss liecina, ka sabiedrība ir vīlušies ārkārtas vēlēšanu rezultātos, jo uzvarētāji nav bijuši spējīgi sabiedrībai dot to, ko tā visvairāk vēlējas, – pārliecību, ka valstī varētu būt iespējamās kādas jūtāmākas pārmaiņas. Taču tas nav nekas jauns – atliek tikai pavērot iedzīvotāju noskaņojumu izmaiņu dinamiku pirms un pēc 10. Saeimas vēlēšanām. Līdz 10. Saeimas vēlēšanām iedzīvotāju noskaņojumi lēnām uzlabojās, bet pēc tām – sāka pasliktināties. Patlaban saistībā ar 11. Saeimas vēlēšanām redzam tieši to pašu, tikai pasliktināšanās sākusies ātrāk un skaudrāk.

Pēteris Krīgers, Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības priekšsēdētājs

Indikatori visumā objektīvi parāda patlaban valdošo iedzīvotāju noskaņojumu – ir pagājis cerībām pilnais pirmsvēlēšanu laiks, kad arī laika apstākļi sekmēja labu garastāvokli, un pienācis rudens ar politiķu savstarpējiem ķīviņiem, neizdarībām ap valsts budžeta projektu, nesaprotamiem fiskālās konsolidācijas pasākumiem un citiem procesiem.

„DNB Latvijas barometra” pētījuma rezultāti kārtējo reizi apliecina, ka mūsu iedzīvotāju attieksme pret politiskajiem procesiem un tautsaimniecības attīstību ir izteikti viļņveidīga: pavasarī un vasarā procesi tiek vērtēti optimistiskāk nekā rudenī un ziemā.

Prof. Gundars Ķeniņš – Kings, Latvijas Zinātņu akadēmijas ārzemju loceklis

Iedzīvotāju vērtējumos nekā pārsteidzoša nesaskatu. Tuvojoties pirmajam sniegam, iedzīvotāji gluži normāli sagaida vasaras un rudens darbu samazināšanos un atsevišķu produktu un pakalpojumu cenu celšanos. Iedzīvotāji ātri reaģē uz nepatīkamām ziņām un arī ilgtermiņā joprojām ir pesimistiski. Diemžēl noskaņojums balstās ne tikai uz šiem ekonomiskiem vērtējumiem, bet – vēl vairāk – uz pārliecību, ka uzlabojumiem jānāk galvenokārt no valdības puses. Pozitīvās cerības samazina samērā ierobežots ieskaits ziņās par eirozonas un ASV grūtībām, kas kopumā uztur samērā augstu neticību un neuzticību valstij un valdībai, kas neapšaubāmi ir ilgtermiņa problēmas.

Šajos apstākļos ļoti svarīgs ir godīgums un atbildības apziņa ne tikai valdības un amatpersonu, bet visas sabiedrības rīcībā. Tikai tā var atjaunot izaugsmi.

Ģirts Rungainis, Investīciju bankas „Prudentia” padomes loceklis un partneris

Uzlabojumi iedzīvotāju noskaņojumos pēdējā laikā bija pārāk strauji un nepamatoti, kas manī radīja bažas par to, ka noteikti gaidāmas izmaiņas. Bija skaidrs, ka iedzīvotāji sapratīs, ka ekonomiskā situācija nav nemaz tik ļoti uzlabojusies, un metīsies otrā galējībā. Pēc manām domām, negatīvajām izmaiņām iedzīvotāju vērtējumos bija jānotiek. Ekonomiskā situācija ir pārāk vāja, lai notiktu strauja atkopšanās.

Iedzīvotāju garastāvokļa izmaiņas ietekmē arī mūsu tipiskā vācu pieeja dzīvei, kas nozīmē, ka vienmēr esam skeptiskāki nekā patiesībā varētu būt. Līdz ar to esam izteiktāk orientēti uz negatīvo. Turklāt ziņas par krīzi Amerikā, Eiropas valstīs un eirozonā jo īpaši ir tik ilgi „maltas,” ka beidzot cilvēku ausis ir pierunātas, tādēļ mēs vēl pesimistiskāk skatāmies uz ekonomikas stāvokli. Protams, laiks arī paliek tumšāks, un cilvēki sāk aizdomāties par apkures rēķiniem, kas kārtējo reizi palielināsies. Tas atstāj savu iespaidu uz iedzīvotāju noskaņojumiem.

Protams, politiskā situācija valstī arī jūtami ietekmē iedzīvotāju vērtējumus. Pēc pacēluma, kas iestājās, paziņojot par parlamenta atlaišanu un vēlēšanām, rudenī iedzīvotāju domas ir mainījušās uz pretējo pusi, jo daudziem šķiet, ka jaunais parlaments neatšķiras no iepriekšējā. Turklāt „ņemšanās” par vietām valdībā izsauca papildu negatīvas emocijas.

Tikmēr pozitīvi ir tas, ka kopumā iedzīvotāju vērtējums par viņu ģimenes materiālo stāvokli ir mazāk kritisks nekā 2011. gada pirmajā pusē.

Pēteris Strautiņš, DnB NOR Bankas ekonomikas eksperts

Bija ļoti viegli paredzēt, ka „DNB Latvijas barometra” pētījuma rezultāti oktobrī varētu slīdēt uz leju — tā Latvijā mēdz notikt pēc vēlēšanām, turklāt jezga, kas sekoja pēc šogad notikušajām, bija īpaši traģikomiska. Kopējais sabiedrības noskaņojuma indekss ir nokritis par 4 punktiem, kas ir tieši tikpat daudz kā pēc 10. Saeimas vēlēšanām, un patlaban tas ir atgriezies līmenī, kurā bija septembrī. Šogad būtu varējies notikt pat ļaunāk, ja vien „objektīvie” rādītāji par Latvijas ekonomiku nevirzītos uz augšu.

Salīdzinot ar septembri, zemākā līmenī ir nākotnes vērtējums, kam patiesībā ir loģisks pamatojums — eirozonas finanšu sistēmas pieaugošais trauslums un tā radītie draudi arī mūsu stabilitātei. Lai arī pagaidām Latvijas ekonomikā atkārtotas krīzes pazīmju ir mazāk nekā citās Eiropas valstīs, turēties pretī ārējās vides pasliktinājumam mēs nevarēsim mūžīgi.

Kā jau tas bieži vien notiek, arī vērtējums par Latvijas ekonomikas pašreizējo situāciju pakļaujas vispārējā noskaņojuma izmaiņām, attiecīgi - tas ir pasliktinājies, ko vismaz pagaidām nevarētu teikt par „objektīvajiem” ekonomikas indikatoriem. Tas liecina, ka šīs atbildes vairāk balstītas uz izjūtām. Savukārt praktiskajā pieredzē visstabilāk noenkurotais rādītājs joprojām ir ģimenes materiālā stāvokļa vērtējums, kas ir turpinājis uzlaboties, sasniedzot augstāko līmeni kopš 2008. gada beigām. Pēdējais nozīmīgais tā kritums notika februārī, kad tautas maciņi sāka sajūst ļoti aukstās ziemas „kodienu” un tika apstiprināti paaugstinātie elektrības tarifi.

Manuprāt, arī novembrī veiktajā DNB Latvijas barometra pētījumā sagaidāms noskaņojuma virziens uz leju, jo par atkārtotu krīzi pasaules ekonomikā runā arvien vairāk un rezultātos varētu parādīties arī sezonālā izaugsmes ievainojums.

Inna Šteinbuka, Eiropas Komisijas pārstāvniecības Latvijā vadītāja

Piesardzīgais nākotnes vērtējums, ko izteikuši pētījuma respondenti, liecina, ka Latvija nav vientuļa sala un cilvēki seko līdzi norisēm citur Eiropā un visā pasaulē. Ziņas no Grieķijas, Itālijas un arī citām valstīm nav iepriecinošas. Arī Eiropas Komisija nākamajiem diviem gadiem prognozē ļoti lēnu Eiropas ekonomikas izaugsmi. Latvijai gan nākamgad tiek paredzēta 2,5% izaugsmes un bezdarba samazināšanās. Jācer, ka arī notikumi „Latvijas

Krājbankā” smagas sekas neatstās un iedzīvotāju pesimismu nepalielinās. Saprotu, ka tas nav liels mierinājums, bet ir vērts paturēt prātā, ka Latvija nav vienīgā, kam šodien klājas grūti.

Aija Žīgure, Centrālās statistikas pārvaldes vadītāja

„DNB Latvijas barometra” pētījumu rezultāti vairāku mēnešu periodā parāda, ka joprojām nav nostabilizējušies viedokļi par ekonomiskās situācijas izmaiņām un tendencēm. To varētu būt ietekmējusi ilgstošā nestabilitātes sajūta un nedrošība par nākotni. Lielākā daļa iedzīvotāju joprojām sava patēriņa izdevumu līmenī neizjūt kopējās valsts ekonomiskās attīstības pozitīvās tendences. Publiskajā telpā nepietiekami tiek skaidroti valsts attīstības mērķi, virzieni un prioritātes, tādēļ rodas vieta dažādiem tendencioziem skaidrojumiem par ekonomiskās situācijas izmaiņām.

Ekonomiskās krīzes apstākļos māsaimniecības savus resursus koncentrē uz primāro vajadzību apmierināšanu, samazinot visu to, kas nav pirmās nepieciešamības izdevumi. Veidojas tā dēvētās aizturētā pieprasījuma tendences. Noliektas ilgtermiņa lietošanas preces, kuras iegādātas pirms vairākiem gadiem, bet jaunas preces to vietā daudziem nav iespēju nopirkt.

Iedzīvotāji savās atbildēs atzīmējuši, ka laba darba atrašanas iespējas nav lielas. Šeit būtu vietā atzīmēt, ka arī pašiem iedzīvotājiem ir būtiski investēt savu zināšanu un kompetenču paaugstināšanā, ka tas ļautu labāk konkurēt darba tirgū. Tomēr skaidrs, ka ierobežoto finanšu resursu dēļ trūkst iespēju piedalīties profesionālo iemaņu apmācībuursos, daudzi nevar atļauties iegādāties grāmatas un pilnveidot valodu zināšanas. Būtu nepieciešams konkrētāks informatīvais atbalsts iedzīvotājiem, kas mudinātu būt aktīvākiem ekonomiskās situācijas uzlabošanā. Tas īpaši svarīgi būtu tiem iedzīvotājiem, kuri ilgstoši ir ārpus darba tirgus un nespēj atrast veidu, kā tajā atgriezties.

III DAĻA – EKONOMISKĀ KRĪZE

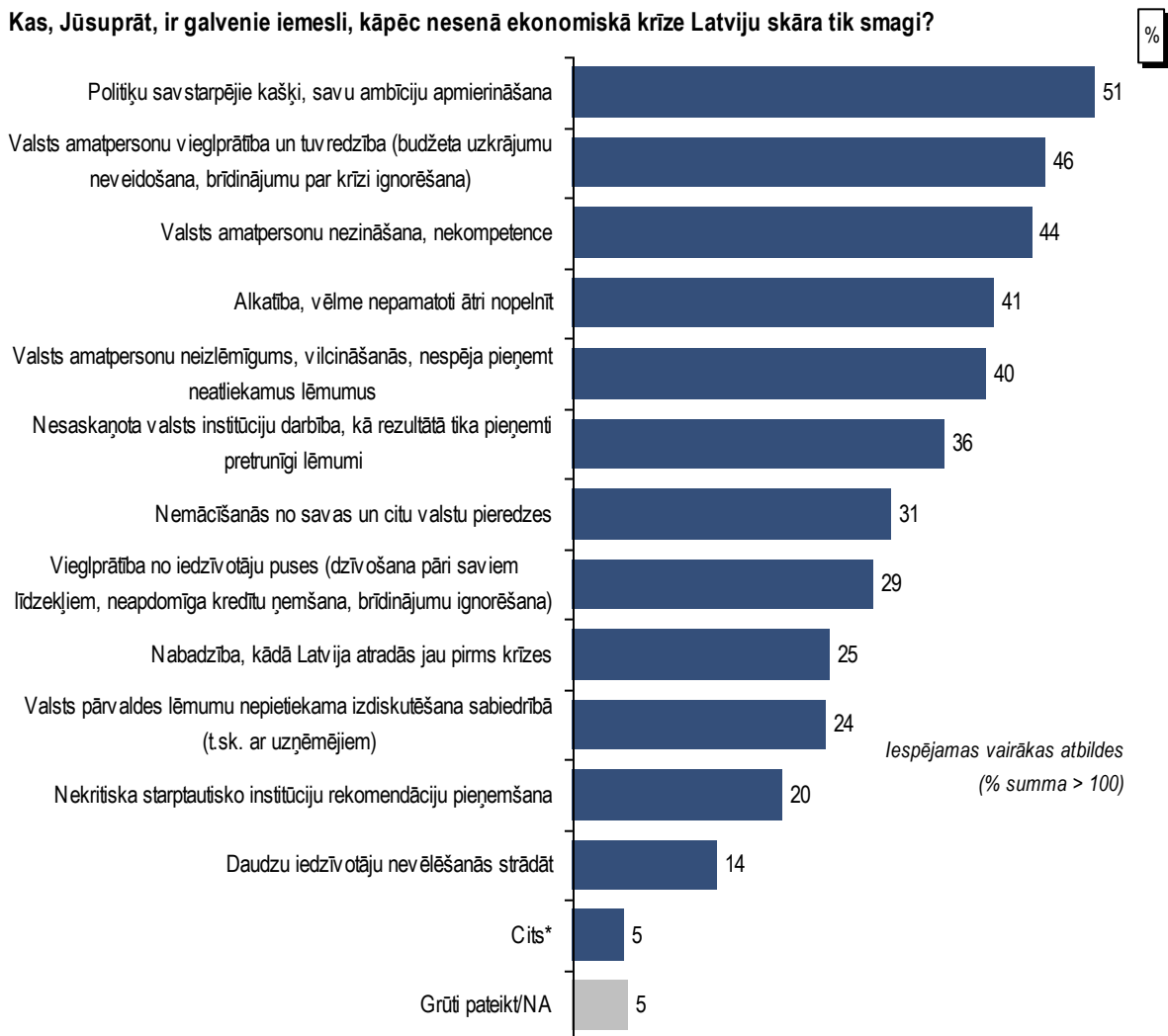
Galvenie rezultāti

Kā liecina „DNB Latvijas barometra” Nr.42 dati, pēc iedzīvotāju domām, ekonomiskā krīze Latviju skāra tik smagi dažādu valsts pārvaldes nepilnību dēļ: visbiežāk minētie krīzes smaguma iemesli ir politiku savstarpējie kašķi, ambīciju apmierināšana, valsts amatpersonu vieglprātība, tuvredzība un nekompetence. Lielākā daļa aptaujāto arī nespēja nosaukt nekādas pozitīvas pārmaiņas, kas notikušas valsts pārvaldē krīzes ietekmē. Savukārt, jautāti par to, ko pašiem iedzīvotājiem vajadzētu mācīties no krīzes, visbiežāk atzīta nepieciešamība mācīties nedzīvot pāri saviem līdzekļiem (54%), kā arī pajauties tikai uz sevi, negaidot palīdzību no valsts (48%). Tiesa, jautāti, kas nākamā gada laikā varētu uzlabot ekonomisko situāciju valstī, visbiežāk aptaujātie teica, ka to uzlabotu nodokļu samazināšana (50%), bet visretāk – ka čaklāks iedzīvotāju darbs (13%). Runājot par iespējām novērst līdzīgu krīžu ietekmi, visbiežāk uzskatīts, ka Latvijai vajadzētu plānot ekonomikas attīstību ilgtermiņā, noteikt prioritātes un atbilstoši tām strādāt (50%). Uz problēmām ar valsts mērķiem visbiežāk (33%) norādīts, arī skaidrojot, kāpēc Latvija šobrīd attīstās nepareizā virzienā.

- Lūgti nosaukt galvenos **iesmeslus**, kāpēc, pēc viņu domām, **krīze Latviju skāra tik smagi**, visbiežāk iedzīvotāji teikuši, ka tas notika politiku savstarpējo kašķu, savu ambīciju apmierināšanas dēļ (51%), valsts amatpersonu vieglprātības un tuvredzības (46%), kā arī viņu nezināšanas un nekompetences (44%) dēļ.
- Raksturojot, kāpēc, pēc viņu domām, **valsts attīstās nepareizā virzienā**, visbiežāk iedzīvotāji norādījuši uz problēmām ar valsts attīstības mērķiem (33%). Jāatzīmē, ka 28% aptaujāto teica arī, ka nepareizas attīstības iemesls ir problēmas ar attīstības procesu un vēl 23%, ka ar līdzekļiem mērķu sasniegšanā.
- Ekonomikas attīstība ilgtermiņā, prioritāšu noteikšana un darbošanās atbilstoši tām (50%), pēc aptaujāto domām, ir būtiskākais, ko Latvijai vajadzētu mācīties no citu valstu pieredzes, lai **nepieļautu līdzīgu krīžu atkārtosanos nākotnē**.
- Savukārt, jautāti, kas būtu tas, ko vajadzētu **mācīties iedzīvotājiem pašiem**, visbiežāk respondenti teica, ka no krīzes un tās sekām varētu mācīties apdomīgāk rīkoties ar naudu, nedzīvot pāri saviem līdzekļiem (54%), kā arī būt gataviem pajauties tikai uz sevi, negaidīt palīdzību no valsts (48%).
- Visbiežāk minētais apstāklis, kas varētu veicināt **ekonomiskās situācijas uzlabošanas nākamajā gadā**, ir nodokļu samazināšana (50%). Savukārt visretāk aptaujātie uzskatījuši, ka situāciju varētu uzlabot čaklāks iedzīvotāju darbs (13%). Jāatzīmē, ka iedzīvotāju nevēlēšanās strādāt ir arī retāk minētais iemesls tam, kāpēc ekonomiskā krīze Latviju skāra tik smagi (14%; citus iemeslus minēja no 20% līdz 51% aptaujāto).
- Jautāti, kādas **pozitīvas pārmaiņas saistībā ar ekonomiskās situācijas saasināšanos notikušas valsts pārvaldē**, kopumā 57% iedzīvotāju atturējās šādas pārmaiņas nosaukt: 44% teica, ka valsts pārvaldē pozitīvas pārmaiņas nav vērojamas, un vēl 13% atzīmēja atbildi „grūti pateikt”. Visbiežāk minētās pozitīvās pārmaiņas ir valsts pārvaldē nodarbināto skaita samazināšanās (18%). Salīdzinot 2009. un 2011.gada aptauju datus, jāsecina, ka šogad aptaujātie par pozitīvām pārmaiņām valsts pārvaldē bijuši skeptiskāki: ja 2009.gadā konkrētas pozitīvas pārmaiņas nevarēja nosaukt 42% aptaujāto, tad 2011.gadā – 57%.

Uzskati par krīzes, nepareizas attīstības iemesliem

Kas, Jūsuprāt, ir galvenie iemesli, kāpēc nesēnā ekonomiskā krīze Latviju skāra tik smagi?

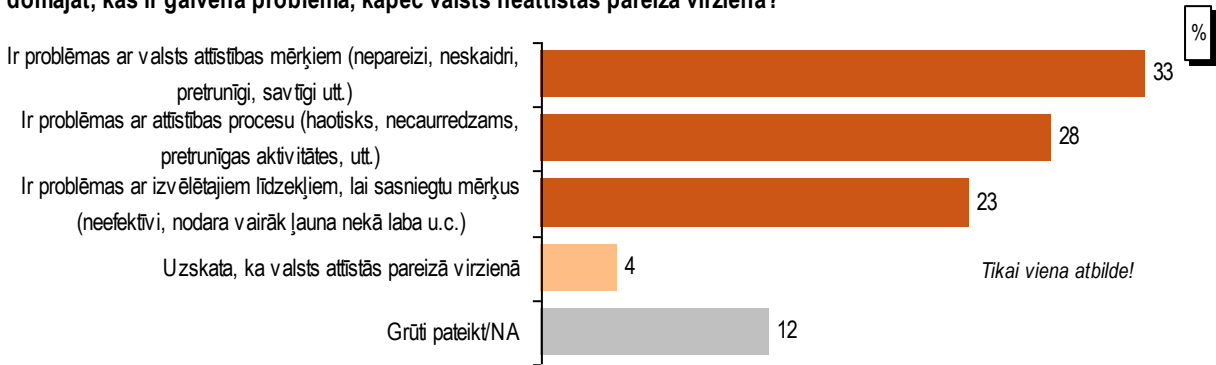

2011.gada 14.oktobris - 30.oktobris, N=1001 Latvijas iedzīvotājs

*Kategorijā "Cits" ietilpst: "nav ražošanas" (minēts 13 reizes); "savtīgas intereses, korupcija, valsts izzagšana" (minēts 12 reizes); "krīze skāra visu pasauli, ne tikai Latviju" (minēts 7 reizes); "nepareizu lēmumu pieņemšana krīzes laikā (t.sk. Parex bankas glābšana)" (minēts 5 reizes); "banku darbība" (minēts 2 reizes); "dabas resursu trūkums" (minēts 2 reizes); "būt Latvijai drošai, nebaidīties no Austrumu kaimiņiem" (minēts 1 reizi); "ienāca daudz lētas ES naudas" (minēts 1 reizi); "iestāšanās ES" (minēts 1 reizi); "jau V. Viķe-Freiberga sāka nogremdēt Latviju" (minēts 1 reizi); "klubi, kuri pasaulē izraisīja krīzi, grib ieņemt vietu pasaulē" (minēts 1 reizi); "Latvija ir jauna valsts, nav atstrādāts, kā vajag" (minēts 1 reizi); "naudas pelnīšana uz nabadzīgo valstu rēķina" (minēts 1 reizi); "nekas netika darīts no valdības puses par cilvēku izbraukšanas pārtraukšanu" (minēts 1 reizi); "pārāk izcelts nacionālais jautājums" (minēts 1 reizi); "rūpniecības un lauksaimniecības nozares izputināšana, pateicoties ES direktīvām" (minēts 1 reizi); "suverenitātes deklarācijas ignorēšana, principu pārkāpšana" (minēts 1 reizi).

Jautāti, kāpēc, pēc viņu domām, nesēnā ekonomiskā krīze Latviju skāra tik smagi, visbiežāk aptaujātie nosaukuši dažādus aspektus, kas saistīti ar politiku un valsts amatpersonu darbību. Aptuveni puse respondentu (51%) pauda uzskatu, ka viens no galvenajiem iemesliem, kāpēc krīze Latviju skāra tik smagi, ir politiku savstarpējie kašķi, savu ambīciju apmierināšana. Salīdzinoši bieži respondenti krīzi Latvijā skaidro arī ar valsts amatpersonu vieglprātību un tuvredzību (46%), nezināšanu, nekompetenci (44%), kā arī neizlēmību un vilcināšanos (40%). Starp biežāk nosauktajiem iemesliem tam, kāpēc krīze Latvija noritēja tik smagi, ir arī alkatība un vēlme nepamatoti ātri nopelnīt (41%). Salīdzinoši retāk aptaujātie uzskata, ka galvenie iemesli krīzes smagumam valstī ir saistīti ar nekritisku starptautisko institūciju rekomendāciju pieņemšanu (20%) un pašu iedzīvotāju nevēlēšanos strādāt (14%).

Socioloģisko pētījumu rezultāti liecina, ka liela daļa Latvijas iedzīvotāju uzskata, ka valsts neattīstās pareizi. Kā Jūs domājat, kas ir galvenā problēma, kāpēc valsts neattīstās pareizā virzienā?

2011.gada 14.oktobris - 30.oktobris, N=1001 Latvijas iedzīvotājs

Kā liecina aptaujas dati, aptuveni 1/3 iedzīvotāju (33%) uzskata, ka valsts attīstās nepareizā virzienā tāpēc, ka pastāv problēmas ar valsts attīstības mērķiem. To, ka nepareizais valsts attīstības virziens saistīts ar valsts attīstības procesu, iedzīvotāji norādīja retāk (28%), bet visretāk nepareizais attīstības virziens skaidrots ar izvēlētajiem līdzekļiem mērķu sasniegšanā (23%). Jāatzīmē, ka uzskatu, ka valsts attīstās pareizā virzienā, pauda vien 4% aptaujāto.

Uzskati par iespējamo rīcību krīzes novēršanai, situācijas uzlabošanai

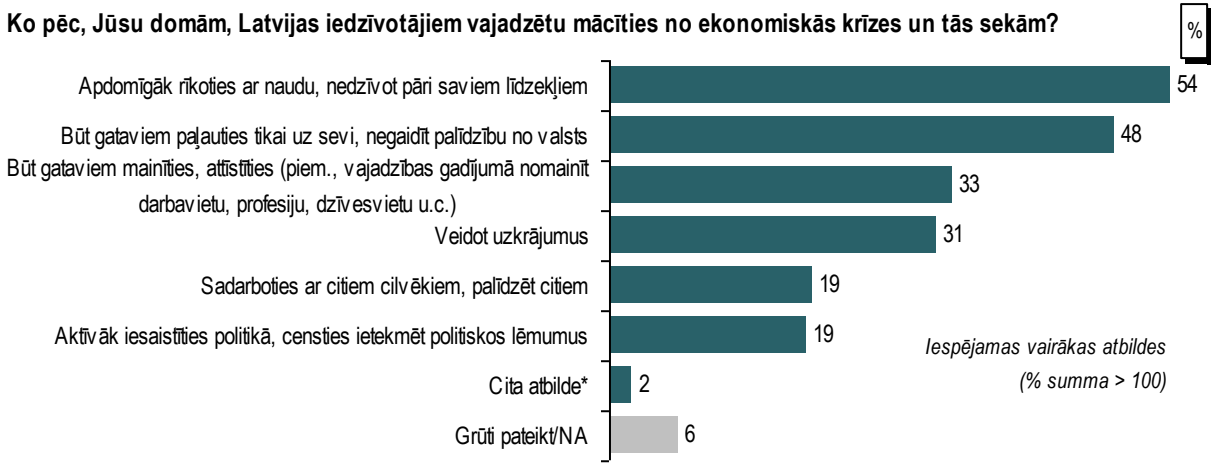
Tiek norādīts, ka Latvijai, lai novērstu līdzīgu krīžu ietekmi nākotnē, būtu jāņem vērā citu valstu pieredze. Šajā kartiņā ir uzskaitīti vairāki padomi. Kurus 3 no tiem Latvijai vajadzētu ņemt vērā pirmām kārtām?

2011.gada 14.oktobris - 30.oktobris, N=1001 Latvijas iedzīvotājs

Kā jau minēts, raksturojot iemeslus nepareizai valsts attīstībai, visbiežāk aptaujātie teikuši, ka problēmas ir ar valsts attīstības mērķiem (33%). Arī jautāti, kādus padomus, balstoties uz citu valstu pieredzi, Latvijai vajadzētu ņemt vērā, lai novērstu krīžu ietekmi nākotnē, visbiežāk (50%) iedzīvotāji teikuši, ka Latvijai vajadzētu plānot ekonomikas attīstību ilgtermiņā, noteikt prioritātes un atbilstoši tām strādāt. Salīdzinoši bieži par tādiem padomiem, kurus būtu jāņem vērā, lai izvairītos no krīzēm, respondenti uzskatījuši arī stabilas sociālās sistēmas izveidi (39%), rūpīgu krīzes cēloņu izpēti un reformu veikšanu trūkumu novēršanai (36%), kā arī valsts budžeta līdzekļu uzkrāšanu sliktākiem periodiem labajos gados (32%). Jāatzīmē, ka salīdzinoši reti aptaujātie uzskatījuši, ka vajadzētu ļaut iedzīvotājiem, sabiedriskajām organizācijām vairāk iesaistīties lēmumu pieņemšanā (16%). Tiesa, lielāku pilnvaru piešķiršanu valsts vadītājiem respondenti atbalstījuši vēl retāk (4%).

Ko pēc, Jūsu domām, Latvijas iedzīvotājiem vajadzētu mācīties no ekonomiskās krīzes un tās sekām?

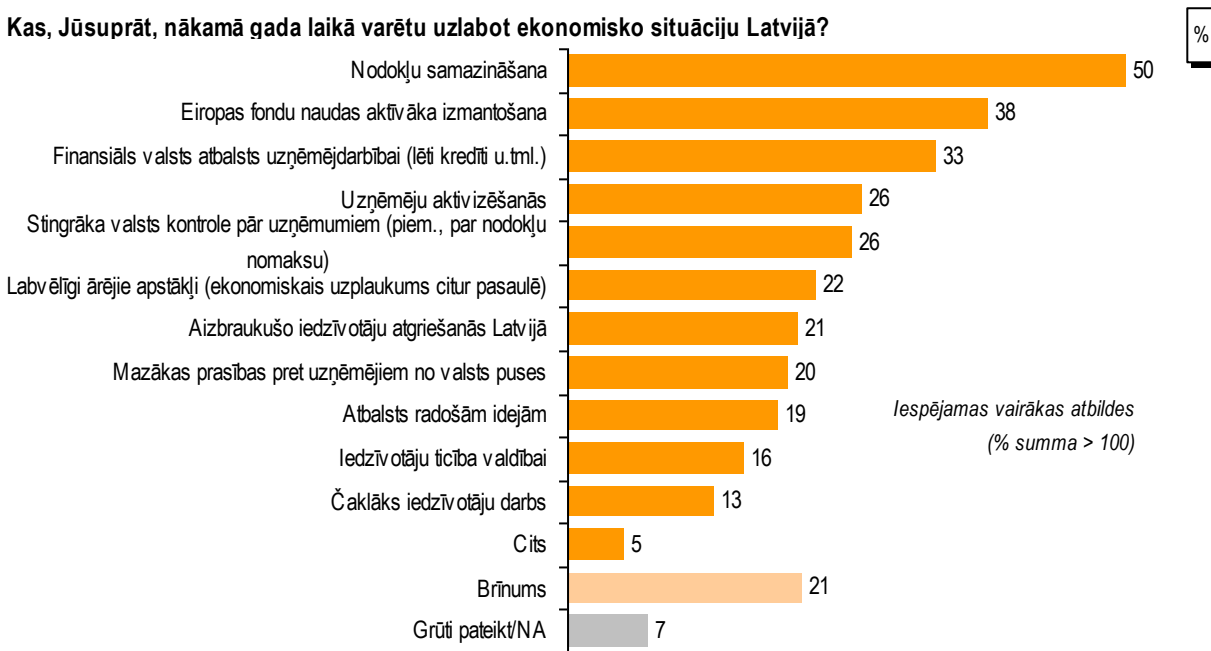

2011.gada 14.oktobris - 30.oktobris, N=1001 Latvijas iedzīvotājs

*Kategorijā "Cita atbilde" ietilpst: "jāmācās, jāmainās būtu politiķiem, valsts pārvaldei" (minēts 9 reizes); "nepieciešams attīstīt ražošanu" (minēts 4 reizes); "ar Krieviju jābūt neitrālām attiecībām" (minēts 1 reizi); "beidzot sakārtot likumdošanu" (minēts 1 reizi); "mācīties no citām valstīm (Anglijas, Igaunijas)" (minēts 1 reizi); "mēs paši izdomājām krīzi" (minēts 1 reizi); "nepārdot īpašumus ārvalstniekiem" (minēts 1 reizi); "pilnīga neuzticēšanās valdībai" (minēts 1 reizi); "savstarpēja tolerance" (minēts 1 reizi); "skolā jā māca amats, profesija jaunai ekonomikai" (minēts 1 reizi); "vairāk domāt par jaunām darba vietām" (minēts 1 reizi); "vairāk strādāt, nevis runāt" (minēts 1 reizi).

Savukārt, lūgti atzīmēt, ko no ekonomiskās krīzes un tās sekām vajadzētu mācīties pašiem iedzīvotājiem, visbiežāk aptaujātie atzina, ka vajadzētu mācīties apdomīgāk rīkoties ar naudu, nedzīvot pāri saviem līdzekļiem (54%). Gandrīz tikpat bieži norādīts arī, ka no krīzes un tās sekām varētu mācīties pajauties tikai uz sevi, negaidot palīdzību no valsts (48%). Salīdzinoši retāk atzīmēts, ka iedzīvotājiem vajadzētu mācīties ciešāk sadarboties ar citiem cilvēkiem, palīdzēt citiem (19%), kā arī aktīvāk iesaistīties politikā (19%).

Kas, Jūsaprāt, nākamā gada laikā varētu uzlabot ekonomisko situāciju Latvijā?

2011.gada 14.oktobris - 30.oktobris, N=1001 Latvijas iedzīvotājs

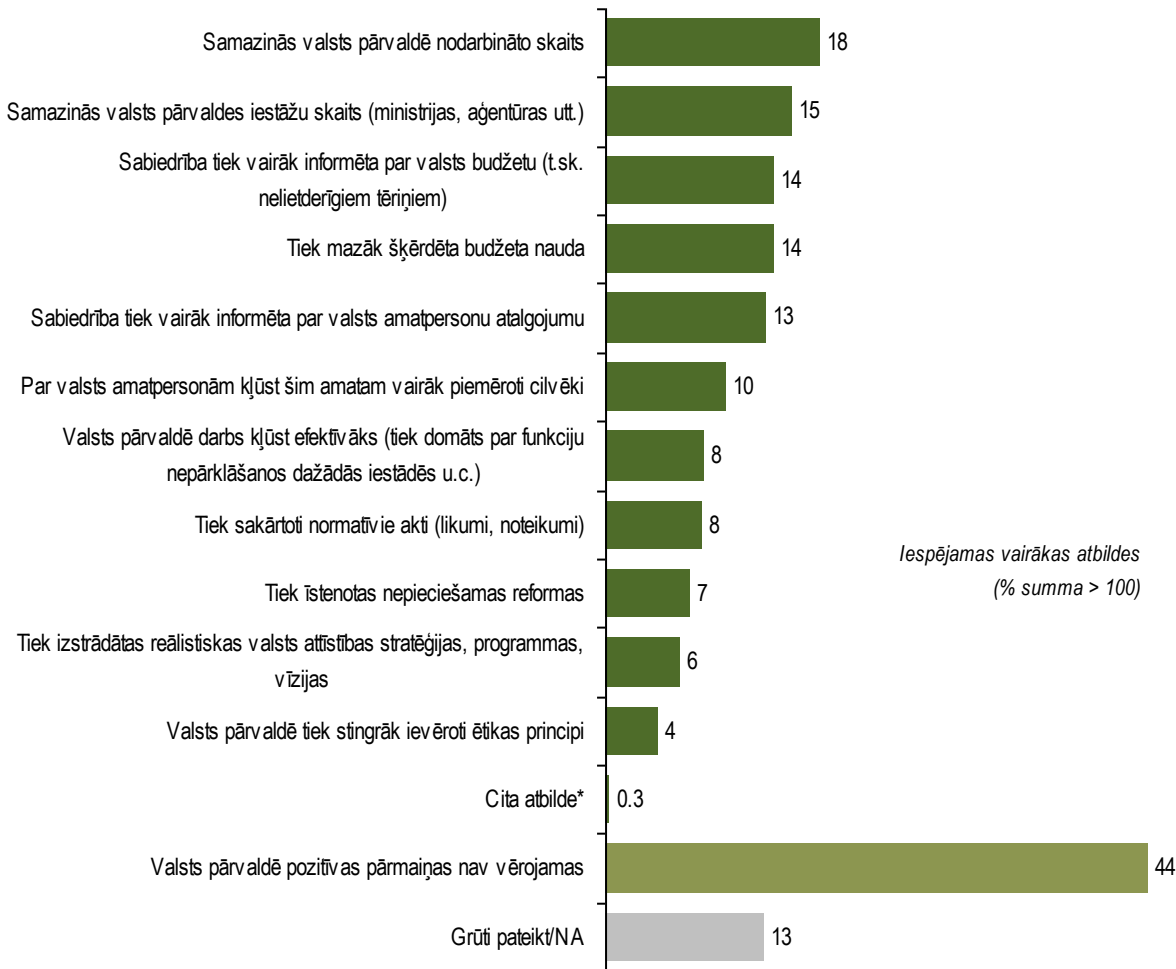
*Kategorijā "Cits" ietilpst: "ražošanas attīstīšana" (minēts 22 reizes); "godīgāki, kompetentāki politiķi, labāks valsts pārvaldes darbs" (minēts 14 reizes); "labāka ekonomiskā sadarbība ar citām valstīm" (minēts 3 reizes); "mantas konfiskācija negodīgiem politiķiem" (minēts 2 reizes); "mazāk sadarboties ar Krieviju" (minēts 2 reizes); "izdevumu valsts pārvaldei samazināšana" (minēts 2 reizes); "cilvēku apvienošanās revolūcijā" (minēts 1 reizi); "dot idejas, iespēju iedzīvotājiem strādāt, tad būs arī nodokļi" (minēts 1 reizi); "ēnu ekonomikas apkarošana" (minēts 1 reizi); "ja pieņemtu pareizus lēmumus Saeimā" (minēts 1 reizi); "kreativitāte" (minēts 1 reizi); "laukus attīstīt" (minēts 1 reizi); "lielākas algas" (minēts 1 reizi); "mainīt ekonomikas attīstības ceļu" (minēts 1 reizi); "nekas ekonomiku neuzlabos" (minēts 1 reizi); "nekašķēšanās par nacionālajiem jautājumiem" (minēts 1 reizi); "valdība pati rada bezdarbnieku armiju, slodzi uz sociālo budžetu" (minēts 1 reizi).

Kā liecina pētījuma dati, visbiežāk aptaujātie uzskatījuši, ka ekonomisko situāciju valstī nākamā gada laikā varētu uzlabot nodokļu samazināšana (50%). Aptuveni 2/5 iedzīvotāju pauda viedokli, ka situāciju varētu uzlabot Eiropas fondu naudas aktīvāka izmantošana (38%), bet 1/3 – finansiāla atbalsta sniegšana uzņēmējdarbībai (33%). Arī citi biežāk minētie faktori saistīti ar uzņēmējdarbību – aptuveni vienlīdz bieži norādīts tas, ka ekonomisko situāciju uzlabotu uzņēmēju aktivizēšanās (26%) un stingrāka valsts kontrole pār uzņēmumiem (26%). To, ka valsts ekonomisko situāciju uzlabotu iedzīvotāju ticība valdībai (16%) vai čaklāks iedzīvotāju darbs (13%), aptaujātie minēja salīdzinoši retāk. Interesanti atzīmēt, ka aptuveni 1/5 iedzīvotāju uzskata, ka ekonomisko situāciju valstī varētu uzlabot tikai brīnums (21%).

Krīzes pozitīvie aspekti

Kādas pozitīvas pārmaiņas, Jūsaprāt, notiek valsts pārvaldē saistībā ar ekonomiskās situācijas saasināšanos Latvijā?

%

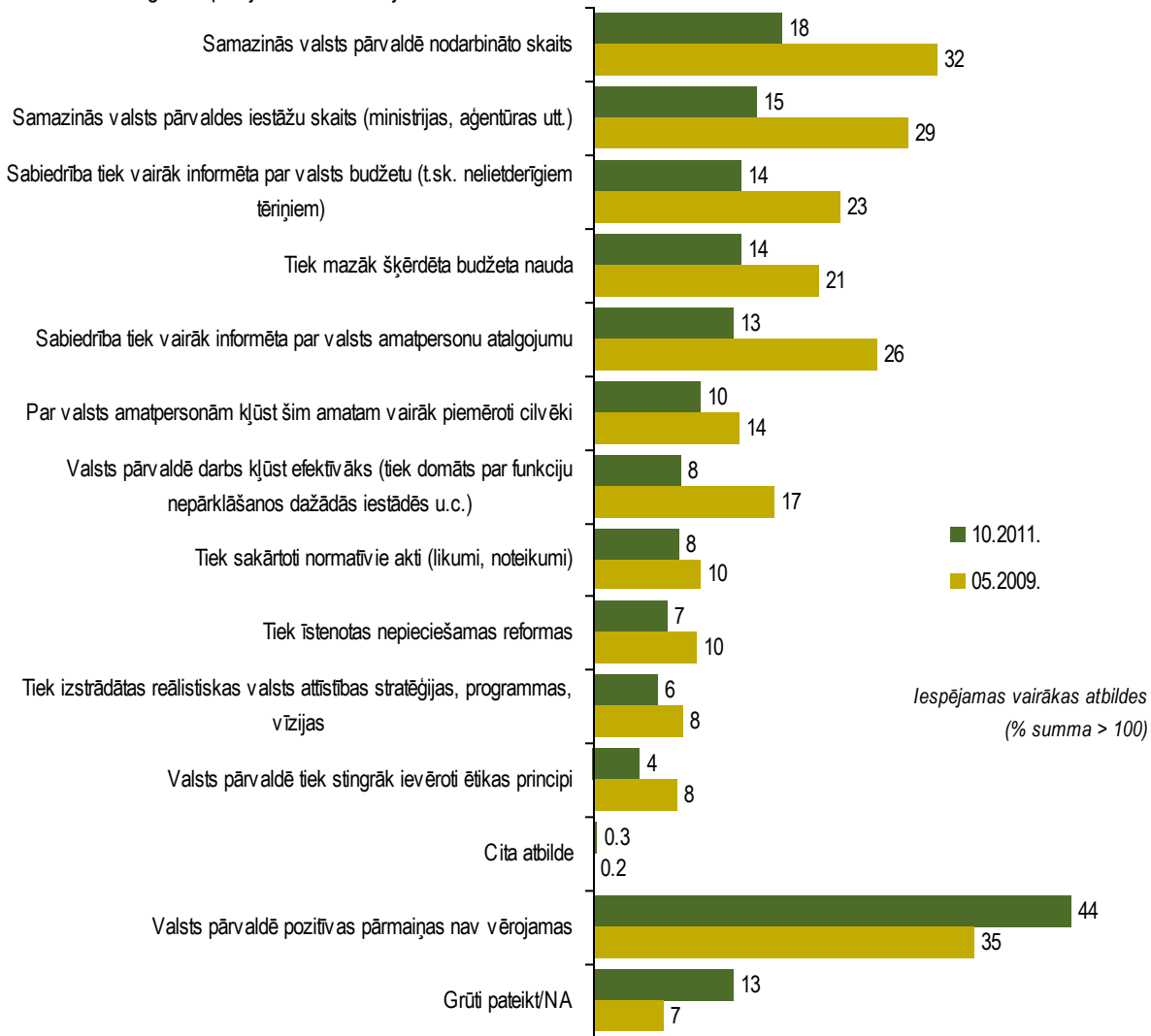
2011.gada 14.oktobris - 30.oktobris, N=1001 Latvijas iedzīvotājs

*Kategorijā "Cits" ietilpst: "līderu meklēšana" (minēts 1 reizi); "palīdz cilvēkiem, kuriem grūtāk dzīvot" (minēts 1 reizi); "tiek prasīta atbildība par padarīto" (minēts 1 reizi).

Kā jau minēts, liela daļa iedzīvotāju uzskata, ka no ekonomiskās krīzes sekām viņi varētu mācīties nedzīvot pāri saviem līdzekļiem (54%), kā arī paļauties tikai uz sevi, nevis gaidīt palīdzību no valsts (48%). Savukārt jautāti, kādas pozitīvas pārmaiņas, pēc viņu domām, krīzes ietekmē notiek valsts pārvaldē, visbiežāk iedzīvotāji norādījuši, ka pozitīvas pārmaiņas nav vērojamas (44%), un vēl 13% bija „grūti pateikt”, vai valsts pārvaldē ir notikušas kādas labas izmaiņas. Visbiežāk uzskatīts, ka krīzes ietekmē samazinās valsts pārvaldē nodarbināto (18%) un valsts pārvaldes iestāžu (15%) skaits, sabiedrība tiek vairāk informēta par valsts budžetu (14%) un valsts amatpersonu atalgojumu (13%), kā arī tiek mazāk šķērdēta budžeta nauda (14%).

Kādas pozitīvas pārmaiņas, Jūsuprāt, notiek valsts pārvaldē saistībā ar ekonomiskās situācijas saasināšanos Latvijā?

2009. un 2011.gada aptauju datu salīdzinājums

2011.gada 14.oktobris - 30.oktobris, N=1001 Latvijas iedzīvotājs

Analogs jautājums iedzīvotājiem tika uzdots arī 2009.gada maijā, „DNB Latvijas barometra” Nr.14 ietvaros. Salīdzinot 2009. un 2011.gada aptauju datus, jāsecina, ka šogad aptaujātie visus piedāvātos pozitīvo pārmaiņu piemērus minēja retāk, un biežāk atzina, ka pozitīvas pārmaiņas valsts pārvaldē nav vērojamas (2009.gadā: 35%, 2011.gadā: 44%).

IV DAĻA – EKSPERTU KOMENTĀRI PAR EKONOMISKO KRĪZI

Indars Aščuks, Latvijas Centrālā depozitārija valdes priekšsēdētājs

Jaunākais „DNB Latvijas barometra” pētījums parāda, ka negatīvo noskaņojumu lielākoties veido pesimistiskās nākotnes gaidas, savukārt pašreizējais materiālais stāvoklis ģimenēs nav īpaši mainījies. Jāatzīmē, ka tikai 13% iedzīvotāju uzskata – Latvijas ekonomisko situāciju varētu uzlabot čaklāka strādāšana, bet 50% aptaujāto norāda, ka to varētu panākt nodokļu samazināšana. Domāju, ja šajos divos rādītājos rezultāti būtu apgriezti, gan pētījums, gan Latvijas ekonomika kopumā būtu daudz augstākā punktā. Izteikti pesimistisks liekas 21% aptaujāto vērtējums, ka mūs (ekonomisko situāciju Latvijā) var glābt tikai brīnums! Brīnumiem neticu, tādēļ ceru, ka vairāk nekā piektdaļa iedzīvotāju šoreiz kļūdās.

Nevar nepieņemt aptaujāto uzskatu, ka situāciju būtiski varētu uzlabot valsts ekonomikas plānošana ilgtermiņā, kā arī – ka ļoti nepieciešami skaidri valsts attīstības mērķi.

Vienlaikus nevajadzētu pārvērtēt pēdējā mēneša iedzīvotāju noskaņojuma kritumu. „DNB Latvijas barometra” pētījuma rezultāti uzlabojās sešus mēnešus pēc kārtas, un zināma korekcija var sekot jebkuram šādam kāpumam. Interesanti būs iepazīties ar novembra pētījuma rezultātiem, bet pagaidām jāteic - iedzīvotāju noskaņojums rudenīgajā oktobrī joprojām ir krietni pozitīvāks, nekā tas bija saulainajā jūlijā, un tas nav slikts rādītājs!

Margarita Dunska, Dr.oec., Latvijas Universitātes Ekonomikas un vadības fakultātes asociētā profesore

Visbiežāk aptaujātie (51%), norādot iemeslus, kāpēc Latviju krīze skāra tik smagi, atzīmējuši, ka tas noticis politiku savstarpējo kašķu un personisko ambīciju apmierināšanas dēļ. Otrajā un trešajā vietā iedzīvotāji ierindojuši tādas atbildes kā „valsts amatpersonu vieglprātība un tuvredzība” un „valsts amatpersonu nezināšana un nekompetence”.

Neapšaubāmi, nevar noliegt šādus krīzes un tās smaguma iemeslus, tomēr diemžēl netiek skatīti objektīvie ekonomiskie apstākļi. Jāatzīmē, ka atbilžu variantos tie nemaz nebija piedāvāti, tāpēc interesanti, ka tieši kategorijā „cits variants” parādījās dažas visai precīzas atbildes par objektīvākiem iemesliem, piemēram, lētās naudas ienākšana.

Atbildot uz jautājumu, kādu mācību no krīzes guvuši iedzīvotāji paši, aptaujāto populārākās atbildes bija: nedzīvot pāri saviem līdzekļiem (54%) un negaidīt palīdzību no valsts (48%). Tai pašā laikā gandrīz visos pārējos jautājumos skaidri redzams pretējais: valstij jādara viss, bet mums pašiem tikai jānovērtē, kas tiek darīts!

Vēl viens pētījuma rezultātu secinājums: valsts pārvaldei daudz vairāk un plašāk jāinformē par to, kas notiek un tiek darīts, jo iedzīvotāji bieži vienkārši nezina (nesaprot) situācijas nopietnību un lēmumu pieņemšanas gaitu. Un protams, var tikai piekrist vairākam aptaujāto – jābūt ilgtermiņa stratēģijai, attīstības prioritātēm un mērķiem!

Arnis Kaktiņš, tirgus un sabiedriskās domas pētījumu centra „SKDS” direktors

Šķiet, ir pamats apgalvojumam – lai kādi arī nebūtu notikumi, tie paši par sevi nav ne labi, ne slikti. Par labiem vai sliktiem tos padarām mēs ar savu subjektīvo vērtējumu. No šāda skatpunkta arī pašreizējā Latvijas ekonomiskā krīze nav ne laba, ne slikta – taču svarīgi ir tas, kā mēs pret to attiecamies un kādas mācības gūstam.

Saistībā ar iespējamajām mācībām jaunākais „DNB Latvijas barometra” pētījums piedāvā dažus interesantus rezultātus. Tie liecina, ka Latvijas iedzīvotāju gūtās mācības krietni biežāk saistītas ar pasīvas, nevis aktīvas pozīcijas vēlamību. Attiecīgi, atbildot uz jautājumu, ko, pēc aptaujāto domām, Latvijas iedzīvotājiem vajadzētu mācīties no ekonomiskās krīzes un tās sekām, visbiežāk iedzīvotāji atzīmējuši, ka „vajadzētu mācīties apdomīgāk rīkoties ar naudu, nedzīvot pāri saviem līdzekļiem” (54%) un „būt gataviem palauties tikai uz sevi, negaidot palīdzību no valsts” (48%). Šīs abas ir salīdzinoši pasīvas pozīcijas. Tādas mācības, kas ir nepārprotami vērstas uz aktivitāti, ir minētas krietni retāk: nepieciešamību „būt gataviem mainīties, attīstīties (piemēram, vajadzības gadījumā nomainīt darbavietu, profesiju, dzīvesvietu u.c.)” atzīmējuši tikai 33% aptaujāto, bet atziņu, ka vajadzētu „aktīvāk iesaistīties politikā un censties ietekmēt politiskos lēmumus”, norādījuši tikai 19% respondentu.

Ņemot vērā krīzes cēloņus, nekādā ziņā nav slikti, ka salīdzinoši daudz iedzīvotāju sapratuši, ka parāds nav brālis, ka būtu vēlams nedzīvot pāri saviem līdzekļiem, ka mums katram vajadzētu palauties uz saviem spēkiem un tikai tad gaidīt palīdzību no valsts. Taču šīs atziņas nav pretrunā un nebūt neizslēdz arī aktīvākas rīcības vēlamību. Piemēram, ja mēs nepārprotami redzam, ka viens no mūsu problēmu cēloņiem ir tuvredzīgi politiski lēmumi, tad demokrātiskā valstī taču ir daudz un dažādu veidu, kā iedzīvotāji var politisko varu ietekmēt. Vajag tikai gribēt un mazliet aktīvi padarboties. Diemžēl oktobra „DNB Latvijas barometra” pētījuma dati liecina, ka lielākā daļa iedzīvotāju līdz atzīņai, ka arī aktīvai rīcībai var būt jēga, pagaidām vēl nav nonākuši.

Valts Kalniņš, sabiedriskās politikas centra PROVIDUS pētnieks, Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu fakultātes Politikas zinātnes studiju nodaļas docents

Nepārsteidz, ka jaunākajā „DNB Latvijas barometra” pētījumā iedzīvotāju noskaņojums piedzīvojis nelielu kritumu pēc „saņemšanās” pavasarī un vasarā. Tikmēr iedzīvotāju atbildes, norādot iemeslus, kāpēc nesena ekonomiskā krīze Latviju skāra tik smagi un kāpēc valsts neattīstās pareizā virzienā, liecina par izteikti stereotipisku domāšanu – aptaujātie atzīmējuši viņiem labi saprotamas un ērtas frāzes. Piemēram, populārākais iemesls, kāpēc ekonomiskā krīze Latviju skāra tik smagi, pēc respondentu domām, ir politiku savstarpējo kašķu un ambīciju apmierināšana. Manuprāt, tas jau tiek izmantots kā visu iespējamo sabiedrības problēmu izskaidrojums. Savukārt vieglprātība no iedzīvotāju puses, dzīvojot pāri saviem līdzekļiem, ņemot neapdomīgus kredītus un ignorējot brīdinājumus, iedzīvotāju atbildēs ir retāk izplatīts krīzes iemesls, kaut arī patiesībā tas varētu būt daudz ticamāks skaidrojums situācijai.

Līdzīga rakstura atbildes sniegtas jautājumā par to, kāpēc valsts neattīstās pareizā virzienā. Iedzīvotāji visbiežāk norāda, ka vajadzētu nospraust atbilstošus attīstības mērķus, jo – ja tādi būtu, tad arī situācija noteikti uzlabotos. Taču jāatzīst, ka praksē vispārīgus attīstības mērķus ir grūti nospraust.

Pragmatiskais elements sabiedriskajā domā atklājas jautājumā par to, ko Latvijas iedzīvotājiem vajadzētu mācīties no ekonomiskās krīzes un tās sekām. Lielākā daļa iedzīvotāju norāda, ka cilvēkiem apdomīgāk jābūtu rīkoties ar naudu un jābūt gataviem paļauties tikai uz sevi, negaidot palīdzību no valsts vai kāda cita „augstāka” spēka. Tas liecina par sabiedrības racionālo pusi - iedzīvotāji ir gatavi paši tikt galā ar savām problēmām.

Ar to, iespējams, saskan arī iedzīvotāju atbalsts zemiem nodokļiem, kas tradicionāli ir pretrunā ar iespēju saņemt ievērojamu sociālo un cita veida atbalstu no valsts. Manuprāt, pētījuma rezultāti daļēji iezīmē zināmas sabiedrības daļas pievēršanos labējai politikai, kurai raksturīgi zemi nodokļi un gatavība pašiem risināt savas problēmas. Iedzīvotāji vairs nevēlas paļauties uz valsti, ņemot vērā nesenos notikumus ekonomiskās krīzes laikā.

Pēteris Krīgers, Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības priekšsēdētājs

Iedzīvotāji ļoti objektīvi novērtējuši tos faktoros, kas Latvijā izraisījuši ekonomisko krīzi, kā arī traucē valstij normāli attīstīties. Jāatzīmē, ka politiku savstarpējos ķīviņus, alkatību, neizlēmību un profesionalitātes trūkumu jau vairākus gadus kā valsts attīstību bremzējošus faktoros atzīmējušas arī arodbiedrības, diemžēl politiskajā vidē tas ir palicis bez īpašas reakcijas. Rezultātā gan iedzīvotājiem, gan arī arodbiedrībām negatīvo faktoru uzskaitījums faktiski nemainā, un šis saraksts nekļūst īsāks.

Vienlaicīgi iedzīvotāju atbildes skaidri parāda, ka viņi vēlas pozitīvas pārmaiņas, varbūt arī tāpēc pozitīvo faktoru uzskaitījums ir mazāk objektīvs, drīzāk emocionāls, kas liecina, ka daudzas lietas valstī iedzīvotāji vērtē ar cerībām uz labāku nākotni. Viņi nav zaudējuši cerības, ka valstī var iestāties kārtība, valdīt savstarpēja izpratne, cieņa un saskaņa.

Prof. Gundars Ķeniņš – Kings, Latvijas Zinātņu akadēmijas ārzemju loceklis

Manuprāt, runājot par krīzes iemesliem, valdības un Latvijas Bankas galvenās kļūdas bija pieļaut augsta līmeņa inflāciju un neprātīgus ieguldījumus nekustamajos īpašumos un parādos. Savukārt privātais sektors ir vainojams par ieguldījumu trūkumu eksporta nozarēs ar intensīvu darbaspēka iesaisti.

Jāatzīst gan, ka uzskati sabiedrībai tolaik nebija saimnieciskai attīstībai piemēroti. Vismaz puse iedzīvotāju arī lielajā uzplaukuma laikā prasīja vairāk un vairāk. Šie uzskati nebūt nav zuduši, un mēs tos atpazīstam populistiskās politikas piekritējos. Žēl, ka doma par uzmanīgāku saimniekošanu ar naudu un nopietnāku pieeju darbam nav īsti iesakņojusies.

Skatoties no cita redzespunkta, īpaši kolektīvi noskaņotā sabiedrības daļa vēlas sev patīkamas un ātras uzlabojumu programmas, bet to realizācija prasa ilgstošu darbu un nevar apēst sēklu, ja tā jāsēj cita gada ražai.

Ģirts Rungainis, Investīciju bankas „Prudentia” padomes loceklis un partneris

Iedzīvotājos ir iestājusies reformu apātija, un vēl joprojām lielākajā daļā sabiedrības ir izplatīta tendence meklēt vainu ārpus sevis. Tie, kas vainu nemeklē sevī, vēl īsti nesaprot, kur ir problēma.

Taču kopumā jāatzīst, ka lietas attīstās pareizā virzienā, jo, neskatoties uz skepsi, Latvijā tomēr mūsu parlaments ir 1,3 reizes populārāks nekā Amerikas Savienotajās Valstīs (Latvijas parlamenta „uzticības” reitings ir 12%, bet ASV kongresa – 9%). Līdz ar to es domāju, ka mēs varam kļūt pozitīvāki nekā patlaban jūtamies, kā arī varam beigt bērt pelnus uz galvas un pieiet lietām racionālāk. Jābeidz gaidīt palīdzību no valsts vai kāda cita spēka un jāsaprot, ka vienīgā iespēja uzlabot situāciju ir darīt lietas pašiem.

Klāvs Sedlenieks, sociālantropologs, Rīgas Stradiņa universitātes lektors

Interesantākā pretruna jaunākā „DNB Latvijas barometra” pētījuma rezultātos, šķiet, vērojama atbildēs par krīzes iemesliem un to, ko iedzīvotājiem vajadzētu mācīties no krīzes. Kā galvenie iemesli, kas noveda pie īpaši 2011.gada novembris

smagas situācijas Latvijā, kad to skāra pasaules finanšu krīze, tiek minēti dažādi ar politiķiem un valdības darbu saistīti argumenti: politiķu strīdi, amatpersonu nekompetence utt. Faktori, kas saistīti ar iedzīvotāju pašu rīcību, ir ievērojami mazāk svarīgi - alkātība, dzīvošana pāri saviem līdzekļiem, nevēlēšanās strādāt.

Tomēr jautājumā par to, ko iedzīvotājiem vajadzētu mācīties no krīzes, vairums respondentu atbild, ka jāmacās apdomīgāk rīkoties ar naudu, veidot uzkrājumus un palīdzēt līdzcilvēkiem. Tikai salīdzinoši neliela daļa aptaujāto (19%) norāda, ka būtu jāveic kaut kas, lai ietekmētu tos faktorus, kuri tiek vainoti pie krīzes rašanās, t.i., aktīvāk jāiesaistās politikā. Gandrīz puse aptaujāto (48%) uzskata, ka jāspēj dzīvot tā, lai uz valsti vispār nevajadzētu paļauties ("būt gataviem paļauties tikai uz sevi, negaidīt palīdzību no valsts"). Citiem vārdiem sakot - jāspēj dzīvot no valsts neatkarīgu dzīvi.

Tātad iedzīvotāji vainu par krīzes smagumu uzvel valdībai un politiķiem, vienlaikus norobežojoties no savas saistības ar šiem valsts varas pārstāvjiem un cenšoties rast patvērumu darbībās, kas neattiecas uz problēmas būtiskākajiem aspektiem. Šāda attieksme parāda, ka iedzīvotāji uzskata – valsts ir atbildīga par dažādiem dzīves aspektiem, bet iedzīvotājiem šajā ziņā ir ļoti niecīga ietekme. Saikne starp vēlētajiem un valdību ir ārkārtīgi vāja, iespējas ietekmēt valdības vai politiķu darbību - niecīgas. Šādos apstākļos Latvijas iedzīvotāji izvēlas to, ko darījuši daudzkārt pēdējo simt (vai pat vairāk) gadu laikā, kad iestājusies kārtējā krīze, - metaforiski bēguši mežā, kur pārtikuši no tā, ko paši savām rokām salasījuši.

Inna Šteinbuka, Eiropas Komisijas pārstāvniecības Latvijā vadītāja

Priecē, ka pētījuma rezultātos otrais biežāk minētais līdzeklis ekonomiskās situācijas uzlabošanai ir Eiropas fondu naudas aktīvāka izmantošana – tas nozīmē, ka cilvēki apzinās "Eiropas naudas" devumu Latvijas ekonomikas attīstībā un nākamā gada laikā noteikti sekos līdzī arī sarunām par Eiropas Savienības budžetu pēc 2013. gada. Jo vairāk par to runās Latvijā, jo lielāka iespēja, ka valsts izvēlētās prioritātes patiešām atspoguļos arī iespējami plašākas sabiedrības intereses. Vēl lielāku prieku radītu, ja atbildē būtu minēta arī efektīvāka Eiropas naudas izmantošana, jo katru latu vai eiro var iztērēt dažādi. To nevar redzēt fondu naudas apguves tabulās, bet tieši tēriņu efektivitāte ir tā, kas nosaka, cik paliekoša būs Eiropas naudas ietekme uz Latvijas ekonomiku. Jo īpaši svarīgi tas ir tādēļ, ka nākamajā periodā naudas kopējā Eiropas Savienības budžetā nebūs vairāk kā tagad.

PIELIKUMI

„DNB Latvijas barometra” Nr.42 aptaujas tehniskā informācija

PĒTĪJUMA VEICĒJS	Pētījumu centrs SKDS
ĢENERĀLAIS KOPUMS	Latvijas pastāvīgie iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 74 gadiem
PLĀNOTĀS IZLASES APJOMS	1000 respondenti (ģenerālajam kopumam reprezentatīva izlase)
SASNIEGTĀS IZLASES APJOMS	1001 respondenti
IZLASES METODE	Stratificētā nejaušā izlase
STRATIFIKĀCIJAS PAZĪMES	Administratīvi teritoriālā
APTAUJAS VEIKŠANAS METODE	Tiešās intervijas respondentu dzīves vietās
ĢEOGRĀFISKAIS PĀRKLĀJUMS	Visi Latvijas reģioni (118 izlases punkti)
APTAUJAS VEIKŠANAS LAIKS	No 14.10.2011. līdz 30.10.2011.

SASNIEGTĀS IZLASES SALĪDZINĀJUMS AR IEDZĪVOTĀJU STATISTIKU

	Respondentu skaits izlasē (%) pirms svēršanas	Respondentu skaits izlasē (%) pēc svēršanas	LR IeM PMLP Iedz. reģ. dati uz 07.09.2011.
KOPĀ	100.0	100.0	100.0
REĢIONS			
Rīga	33.7	31.8	31.8
Pierīga	16.8	17.5	17.5
Vidzeme	10.4	10.3	10.3
Kurzeme	12.5	13.1	13.1
Zemgale	12.8	12.3	12.3
Latgale	13.9	15.0	15.0
DZIMUMS			
Vīrieši	43.4	47.2	47.2
Sievietes	56.6	52.8	52.8
TAUTĪBA			
Latvieši	58.3	57.9	57.9
Citi	41.7	42.1	42.1
VECUMS			
18 - 24 g.v.	12.2	13.8	13.8
25 - 34 g.v.	17.1	19.7	19.7
35 - 44 g.v.	18.1	18.5	18.5
45 - 54 g.v.	19.5	19.2	19.2
55 - 74 g.v.	33.2	28.7	28.7
STATUSS			
Strādājošie	54.3	55.9	
Nestrādājošie	45.7	44.1	
IZGLĪTĪBA			
Pamata	13.0	13.3	
Vidējā, vidējā speciālā	64.8	64.8	
Augstākā	22.2	21.9	
PILSONĪBA			
LR pilsoņi	85.5	85.9	
Respondenti bez LR pilsonības	14.5	14.1	

Dati tika svērti pēc pazīmēm: reģions, tautība, dzimums, vecums.

„DNB Latvijas barometra” Nr.42 aptaujā izmantotā anketa

I DAĻA - INDIKATORI

N1. Vai, Jūsaprāt, situācija Latvijā kopumā attīstās pareizā vai nepareizā virzienā?

Pareizā	1
Nepareizā	2
Grūti pateikt/ NA	8

N2. Kā Jūs šobrīd vērtējat Latvijas valdības darbu? Vai Jūs ar to esat...

Pilnībā apmierināts	1
Drīzāk apmierināts	2
Drīzāk neapmierināts	3
Pilnībā neapmierināts	4
Grūti pateikt/ NA	8

N3. Kā Jūs novērtētu pašreizējo Latvijas ekonomikas stāvokli? Vai, Jūsaprāt, tas ir...

Ļoti labs	1
Drīzāk labs	2
Viduvējs	3
Drīzāk slikts	4
Ļoti slikts	5
Grūti pateikt/ NA	8

N4. Vai, Jūsaprāt, Latvijas ekonomikas situācija šobrīd kopumā uzlabojas, nemainās vai arī pasliktinās?

Uzlabojas	1
Pasliktinās	2
Nemainās	3
Grūti pateikt/ NA	8

N5. Domājot par Latvijas ekonomikas stāvokli pēc 12 mēnešiem, vai, salīdzinot ar pašreizējo situāciju tas, Jūsaprāt, visdrīzāk būs...

Ievērojami uzlabojies	1
Nedaudz uzlabojies	2
Nebūs mainījies	3
Drīzāk pasliktinājies	4
Ievērojami pasliktinājies	5
Grūti pateikt/ NA	8

N6. Kā Jūs novērtētu savu/ savas ģimenes pašreizējo finansiālo stāvokli? Vai, Jūsaprāt, tas ir...

Ļoti labs	1
Drīzāk labs	2
Viduvējs	3
Drīzāk slikts	4
Ļoti slikts	5
Grūti pateikt/ NA	8

N7. Domājot par Jūsu un Jūsu ģimenes materiālo stāvokli pēc 12 mēnešiem, vai, salīdzinot ar pašreizējo situāciju tas, Jūsaprāt, visdrīzāk būs...

Ievērojami uzlabojies	1
Nedaudz uzlabojies	2
Nebūs mainījies	3
Drīzāk pasliktinājies	4
Ievērojami pasliktinājies	5
Grūti pateikt/ NA	8

N8. Kādas, Jūsaprāt, šobrīd kopumā ir iespējas Latvijā atrast labu darbu? Vai, Jūsaprāt, tās ir...

Ļoti labas	1
Drīzāk labas	2
Viduvējas	3
Drīzāk sliktas	4
Ļoti sliktas	5
Grūti pateikt/ NA	8

II DAĻA – EKONOMISKĀ KRĪZE

R1. Kas, Jūsaprāt, ir galvenie iemesli, kāpēc nesēnā ekonomiskā krīze Latviju skāra tik smagi?

(Izsniegt kartīti R1! Atzīmēt visas atbilstošās atbildes!)

Alkatība, vēlme nepamatoti ātri nopelnīt	1
Daudzu iedzīvotāju nevēlēšanās strādāt	2
Valsts pārvaldes lēmumu nepietiekama izdiskutēšana sabiedrībā (t.sk. ar uzņēmējiem)	3
Nabadzība, kādā Latvija atradās jau pirms krīzes	4
Nekritiska starptautisko institūciju rekomendāciju pieņemšana	5
Nemācīšanās no savas un citu valstu pieredzes	6
Nesaskaņota valsts institūciju darbība, kā rezultātā tika pieņemti pretrunīgi lēmumi	7
Politiku savstarpējie kašķi, savu ambīciju apmierināšana	8
Valsts amatpersonu neizlēmīgums, vilcināšanās, nespēja pieņemt neatliekamus lēmumus	9
Valsts amatpersonu nezināšana, nekompetence	10
Valsts amatpersonu vieglprātība un tuvredzība (budžeta uzkrājumu neveidošana, brīdinājumu par krīzi ignorēšana)	11
Vieglprātība no iedzīvotāju puses (dzīvošana pāri saviem līdzekļiem, neapdomīga kredītu ņemšana, brīdinājumu ignorēšana)	12
Cits (norādīt, kas)	13
Grūti pateikt/NA	98

R2. Ko pēc, Jūsu domām, Latvijas iedzīvotājiem vajadzētu mācīties no ekonomiskās krīzes un tās sekām?

(Atzīmēt visas atbilstošās atbildes!)

Veidot uzkrājumus	1
Apdomīgāk rīkoties ar naudu, nedzīvot pāri saviem līdzekļiem	2
Būt gataviem mainīties, attīstīties (piem., vajadzības gadījumā nomainīt darbavietu, profesiju, dzīvesvietu u.c.)	3
Aktīvāk iesaistīties politikā, censties ietekmēt politiskos lēmumus	4
Sadarboties ar citiem cilvēkiem, palīdzēt citiem	5
Būt gataviem palauties tikai uz sevi, negaidīt palīdzību no valsts	6
Cita atbilde (norādīt, kas).....	8
Grūti pateikt/NA	98

R3. Socioloģisko pētījumu rezultāti liecina, ka liela daļa Latvijas iedzīvotāju uzskata, ka valsts neattīstās pareizi. Kā Jūs domājat, kas ir galvenā problēma, kāpēc valsts neattīstās pareizā virzienā?

(Izsniegt kartīti R3! Atzīmēt vienu, vispiemērotāko atbildi!)

Ir problēmas ar valsts attīstības mērķiem (nepareizi, neskaidri, pretrunīgi, savtīgi utt.)	1
Ir problēmas ar attīstības procesu (haotisks, necaurredzams, pretrunīgas aktivitātes, utt.)	2
Ir problēmas ar izvēlētajiem līdzekļiem, lai sasniegtu mērķus (neefektīvi, nodara vairāk ļauna nekā laba u.c.)	3
Uzskata, ka valsts attīstās pareizā virzienā	4
Grūti pateikt/NA	8

R4. Tiek norādīts, ka Latvijai, lai novērstu līdzīgu krīžu ietekmi nākotnē, būtu jāņem vērā citu valstu pieredze. Šajā kartīnā ir uzskaitīti vairāki padomi. Kurus 3 no tiem Latvijai vajadzētu ņemt vērā pirmām kārtām?

(Izsniegt kartīti R4! Atzīmēt līdz 3 atbilžu variantiem!)

Finansiāli atbalstīt uzņēmumus, kad tiem draud bankrots	1
„Labajos gados” uzkrāt valsts budžeta līdzekļus sliktākiem periodiem	2
Plānot ekonomikas attīstību ilgtermiņā, noteikt prioritātes un atbilstoši tām strādāt	3
Atzīt izglītības sistēmu par prioritāti	4
Būt neitrāliem un izmantot visas sadarbības iespējas ar citām valstīm	5
Starptautiskajā vidē aktīvi aizstāvēt savu viedokli	6
Veidot stabilu sociālo sistēmu	7
Ļaut iedzīvotājiem, sabiedriskajām organizācijām vairāk iesaistīties lēmumu pieņemšanā	8
Krīzes situācijās valsts vadītājiem piešķirt lielākas pilnvaras (piem., pieņemt vienpersoniskus lēmumus)	9
Rūpīgi izpētīt krīzes cēloņus, un veikt reformas, lai novērstu trūkumus	10
Nekas no šeit minētā	11
Grūti pateikt/NA	98

R5. Kas, Jūsaprāt, nākamā gada laikā varētu uzlabot ekonomisko situāciju Latvijā?
(Atzīmēt visas atbilstošās atbildes!)

Nodokļu samazināšana	1
Labvēlīgi ārējie apstākļi (ekonomiskais uzplaukums citur pasaulē)	2
Stingrāka valsts kontrole pār uzņēmumiem (piem., par nodokļu nomaksu)	3
Mazākas prasības pret uzņēmējiem no valsts puses	4
Finansiāls valsts atbalsts uzņēmējdarbībai (lēti kredīti u.tml.)	5
Eiropas fondu naudas aktīvāka izmantošana	6
Uzņēmēju aktivizēšanās	7
Čaklāks iedzīvotāju darbs	8
Iedzīvotāju ticība valdībai	9
Aizbraukušo iedzīvotāju atgriešanās Latvijā	10
Atbalsts radošām idejām	11
Brīnums	12
Cits (norādīt, kas)	13
Grūti pateikt/NA	98

R6. Kādas pozitīvas pārmaiņas, Jūsaprāt, notiek valsts pārvaldē saistībā ar ekonomiskās situācijas saasināšanos Latvijā? Atzīmēt visas piemērotās atbildes!

Samazinās valsts pārvaldē nodarbināto skaits	1
Samazinās valsts pārvaldes iestāžu skaits (ministrijas, aģentūras utt.)	2
Sabiedrība tiek vairāk informēta par valsts amatpersonu atalgojumu	3
Sabiedrība tiek vairāk informēta par valsts budžetu (t.sk. nelietderīgiem tēriņiem)	4
Tiek mazāk šķērdēta budžeta nauda	5
Valsts pārvaldē darbs kļūst efektīvāks (tiek domāts par funkciju nepārklāšanos dažādās iestādēs u.c.)	6
Par valsts amatpersonām kļūst šim amatam vairāk piemēroti cilvēki	7
Tiek sakārtoti normatīvie akti (likumi, noteikumi)	8
Tiek īstenotas nepieciešamas reformas	9
Tiek izstrādātas reālistiskas valsts attīstības stratēģijas, programmas, vīzijas	10
Valsts pārvaldē tiek stingrāk ievēroti ētikas principi	11
Cita atbilde (norādīt, kas)	12
Valsts pārvaldē pozitīvas pārmaiņas nav vērojamas	13
Grūti pateikt/NA	98

Papildu informācija:

Teika Lapsa

DNB bankas sabiedrisko attiecību vadītāja

Tel. 29161561

E-pasts: teika.lapsa@dnb.lv